

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tisk: Založniška in tiskarska družba z o.j. Drava, Celovec. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt 2, Postfach 17

Letnik X.

Celovec, petek, 19. avgust 1955

Štev. 33 (695)

Narodnostne pravice so del
demokracije

Po sklenitvi državne pogodbe se v javnosti in tisku mnogo razpravlja o različnih vprašanjih, ki jih mora država reševati in urejevati na podlagi določb, vsebovanih v tej mednarodni listini, s katere ratifikacijo je Avstrija po dolgoletni borbi in prizadevanjih končno dosegla svojo svobodo, neodvisnost in suverenost. Javnost se na primer živo zanima za to, kako se bo v mednarodnem političnem življenju odrazila napovedana uzakonitev nevtralnosti naše republike, kakšnim namenom bo služila privatenkom ali državni skupnosti itd. S temi in drugimi vprašanji se je bavil tudi že ministrski svet ter predložil vrsto tozadevnih zakonskih osnutkov parlamentu v nadaljnje razpravljanje in sklepanje.

Državna pogodba vsebuje vrsto določil, ki služijo zagotovitvi demokratične ureditve svobodne Avstrije. Med te določbe spada tudi člen 6 o človeških pravicah in člen 7 o pravicah narodnostnih manjšin. Razen z besedilom teh členov pa je avstrijska javnost še razmeroma malo seznanjena zlasti z vsebino člena 7, ki pomeni vsekakor važen prelom s preteklostjo in čigar izvedba bo terjala od vladnih in zakonodajnih ter izvršnih organov dokajšnjo mero širokogrudnosti in demokratičnega duha.

To je poudarjeno tudi v osnutku predlogov, ki jih pripravlja Zveza slovenskih organizacij na osnovi člena 7 državne pogodbe. Ti predlogi so rezultat živahnih in temeljitih razpravljanih v zadnjih treh mesecih, ki so potekali odkar je bila podpisana državna pogodba. V njih so izraženi pogledi, kako si koroški Slovenci kot neposredno prizadeti predstavljamo izvedbo določil o pravicah narodnostnih manjšin. Pri pripravi tega osnutka je že doslej sodeloval razmeroma širok krog predstavnikov vseh najpomembnejših organizacij, ki so vključene v Zvezo slovenskih organizacij. Da pa bi se v dokončni obliki in vsebini zahtev ZSO odrazili pogledi in težnje čim širših plasti našega ljudstva, poziva Zveza slovenskih organizacij vso slovensko javnost na Koroškem k sodelovanju in razpravljanju o tem osnutku.

Na čimprejšnji, čim bolj širokogrudni in čim bolj dosledno demokratični izvedbi določil državne pogodbe o pravicah narodnostnih manjšin je na Koroškem nedvomno najbolj zainteresirano naše ljudstvo, ker zadevajo njegove življenjske interese. Vendar ne zgolj zaradi dejstva, da je v državni pogodbi zasidranih v korist narodnostnih manjšin več pravic, kakor jih je priznavala našemu ljudstvu dosedanja avstrijska zakonodaja. To je vsekakor zelo razpovedljivo dejstvo na pričetku poti druge republike v svobodno in demokratično življenje. Preko okvirov narodnostnih interesov našega ljudstva v zvezi s členom 7 državne pogodbe pa so njegova določila zelo pomembna tudi iz splošno državne vidika, ker so sestavni del demokratične ureditve države kot celote. Naša država ne bi bila demokratična država, če bi se skušala kakorkoli izogniti dolžnostim, ki jih je prevzela s ratifikacijo državne pogodbe glede odnosov do narodnostnih manjšin in njihovih pravic. Čimprejšnja realizacija teh dolžnosti z ustreznimi izvedbenimi zakonodajami ne le po besedilu, marveč po demokratičnem duhu in smotrih pogodbe bo vsekakor zrcalo, v katerem bo vidno, kako globoko je resnična demokracija pri nas že zasidrana.

Ko se Zveza slovenskih organizacij s svojim osnutkom zahtev na osnovi člena 7 državne pogodbe obrača na vso slovensko javnost in jo poziva k sodelovanju,

POZIV vsej slovenski javnosti
na Koroškem

Upravni in nadzorni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta ob sodelovanju predstavnikov včlanjenih organizacij na skupni seji dne 15. avgusta 1955 sklenila, da naslovita na vso slovensko javnost na Koroškem naslednji poziv:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, v kateri so včlane vse pomembne organizacije koroških Slovencev brez razlike strankarsko-političnega in svetovnonazornega gledanja, ki so se uveljavile ali v desetletja dolgem udejstvovanju za narodnostne pravice ali pa se prekalile v borbi proti fašizmu, smatra za potrebno, da v tem zgodovinskem trenutku, ko z veljavnostjo državne pogodbe in s sklepom nevtralnosti začena novo obdobje za našo državo in ko je bila v državni pogodbi ponovno mednarodno potrjena in priznana naša naravna pravica do samostojnega narodnega življenja v enakopravnosti s sodržavljani nemškega jezika, pozove vso prizadeto slovensko javnost na Koroškem, da zavzame stališče k določilom člena 7 državne pogodbe v korist slovenske narodne manjšine.

Smatramo, da je vprašanje vsebine, torej razlaga neke pogodbe predvsem zadeva tistega, na katerega se nanaša in v korist katerega je bila pogodba sklenjena, in ne tistega, ki je obvezan, da pogodbo izpolnjuje; v nasprotnem primeru bi bila pogodba odvisna le od dobre volje obveznika in s tem brezpredmetna. Zato pozivamo vse slovensko ljudstvo na Koroškem, da v širokem demokratičnem sodelovanju pove svoje mnenje k našemu predlogu za zahteve na osnovi člena 7 državne pogodbe in ga sporoči do 5. septembra 1955 na Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem, Celovec, Gasometergasse 10. Zveza slovenskih organizacij na Koroškem bo nato vse sprejete predloge in nasvete pregledala in jih dala v diskusijo občnemu zboru, ki bo sklenil dokončno vsebino naših zahtev.

S to javno diskusijo hočemo dati našim zgodovinskim zahtevam najbolj demokratično osnovo, da bodo resnično izraz vsega našega ljudstva ne glede na različno strankarsko-politično in svetovnonazorno nastojanje. Želimo čim širšega sodelovanja iz vseh slojev našega ljudstva.

(Osutek za zahteve ZSO objavljamo na naslednjih straneh)

Miklova Zala na zgodovinskih tleh:

„Simbol zvestobe in izraz odločne borbe“

Svatne, rojstna vas Miklove Zale, so bile zadnje nedeljo spet prizorišče edinstvene kulturne prireditve, mogočne vseljudske manifestacije koroških Slovencev. Na povabilo Slovenskega prosvetnega društva »Rož« se je iz vseh krajev, od blizu in daleč, zbrala večtisočglava množica, ki je spremenila prostrani Miklov travnik v valujoče morje glav, ko so se prameni žarometov odtrgali s scenerije in vsuli svojo svetlobo na prostor za gledalce. To je bilo prizorišče letošnje, tokrat že tretje uprizoritve Miklove Zale na zgodovinskih tleh.

Predno se je pričel kulturni spored, je predsednik domačega SPD »Rož« Jože Štornik pozdravil vse številne obiskovalce svatenške prireditve, med katerimi so bili tudi deželni glavar Ferdinand Wedenig, šef urada za zvezo FLR Jugoslavije v Celovcu svetnik veleposlaništva Dušan Bravničar, vicekonzul Mladen Devide, ataše Boštjan Barborič ter ostali člani urada, predstavniki tržaških in goriških Slovencev, zastopnik Kluba koroških Slovencev iz Maribora in zastopniki raznih naših narodnih organizacij. Prav tako je bil navzoč tudi avtor igre Jaka Špicar s soprogo, zastopnik Slovenskega vestnika ter zastopniki posameznih koroških listov in dopisniki Tanjuga. Posebej je bila po udariti, da je bilo na prireditvi izredno veliko število gledalcev nemškega jezika, ki so prišli iz raznih severnih krajev dežele, mnogi pa tudi iz posameznih letovišč, med njimi Dunajčani, Gračani, Tirolci in celo taki iz Nemčije.

Za začetek in med odmori je zaigral priljubljeni Gorenjski kvartet, pela sta Danica Filipčičeva in France Koren, član Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane Janez Rohaček pa je posrečeno postregel z recitiranjem šaljivih narodnih

nju, ne izpolnjuje samo svoje narodnostne dolžnosti, da se zavzema za kulturno in gospodarsko enakopravnost našega ljudstva, marveč kot predstavnica slovenskih organizacij in v njih vključenih koroških Slovencev prispeva k razvoju in utrditvi demokracije ne le v koroškem marveč tudi v splošno avstrijskem merilu.

pesmi. Igralci šentjakobskega prosvetnega društva so pod vodstvom režiserja Šimeja Martinjaka zaigrali svojo najljubšo igro »Miklovo Zala« tokrat s posebnim zanosom in je treba zlasti poudariti dejstvo, da so se posamezne slike odvijale brez dolgih mučnih odmorov. Upravičeno trdimo, da so bile pomanjkljivosti opaziti le z izrecno gledališko-kritičnimi in odrsko-tehničnimi očmi, medtem ko je bila igra kot ljudska uprizoritev posrečeno dovršena in brezhibna. Mnogo je k temu prispeval tudi zvočni prenos, ki ga je poskrbelo celovško elektro- in radio-podjetje Schmidt, nadalje mojstrska razsvetljava pod vodstvom tov. Sinkovca od ljubljanskega gledališča ter edinstveni razkošni kostumi, ki jih je posredovala Ljudska prosveta Slovenije.

Tako izvedba uprizoritve kakor še prav posebno udeležba sta ponovno potrdili, da pomeni Miklova Zala na zgodovinskih tleh ne samo za pretežno večino koroških Slovencev, marveč tudi za mnoge nemško govoreče sodeželane pomemben kulturni dogodek. Zlasti pa je tudi letošnja uprizoritev pokazala, da je Miklova Zala slej ko prej podoba in simbol zvestobe do domovine, do naroda in matere besede, da je izraz odločne borbe našega ljudstva za enakopravno in svobodno življenje na ljubljani domači zemlji.

Zasedbenim silam se mudi

Odhod zasedbenih sil iz Avstrije zavzema vedno širši obseg in skoraj izgleda, da se je med štirimi silami razvilo pravo tekmovanje, katera bo prva zaključila evakuacijo svojih čet. Med posameznimi zveznimi deželami je med najboljšimi Koroška, kajti od svoječasnih britanskih zasedbenih čet je ostalo tukaj le še kakih 50 oficirjev in drugih funkcionarjev, ki skrbijo za red pri odhodu vojaščin ter pri predaji objektov, ki so jih imeli zasedene, avstrijskim odnosno koroškim oblastem.

Oficijsko bo izpraznitev Koroške po britanskih zasedbenih oblasteh izvedena začetkom septembra, prej pa sta predvidena še uradna sprejema tako s strani Angležev kot tudi s strani koroške deželne vlade.

Medtem se hitro odvija tudi odhod ostalih zasedbenih sil iz Avstrije in je posebno pri

Jezikovna bodočnost Evrope

Pred dvema letoma je izšla v Nemčiji v založbi Heliand, Lüneburg, zanimiva knjiga z gornjim naslovom, v kateri avtor Leo Weisgerber razpravlja o vlogi evropskih jezikov v bližnji in daljnji bodočnosti. Iz tega dela prinašamo v prevodu naslednji odlomek, ki bo nedvomno zanimal tudi naše bralce, zlasti še, ker je prežet z demokratično miselnostjo nemškega misleca.

Omogočiti je treba vsakemu človeku, da se bo veselil svojega maternega jezika. To ni samo zahteva človečnosti, ampak prvi pogoj za rast Evrope sploh. V temeljni listini človeških pravic, v Listini Združenih narodov je vsakomur zagotovljena pravica za uresničenje te pravice, pravice do materinskega jezika. Kdor je že premagal kdaj v sebi naziranje o jeziku, ki da je samo sredstvo za obževanje, samo uporabna stvar za posameznika, samo čustvena zadeva tega posameznika, in kdor je spoznal, da je jezik sila, ki stavi človeka kot duhovno bitje na čisto določen zgodovinski prostor, ta še le vidi vso krivico, ki se skriva v katerem koli nasilnem posegu v jezikovno področje. In proti krivici se boré prizadeti z naravno pravico in z naravno silo. Zato se mora bodoča Evropa skrbno ogniti vsem oblikam take krivice. Ljudje se morajo učiti razumevati, da so jezikovne skupnosti kot zgodovinska dejstva pač tu, brez ozira na to, kako so države urejene. In te jezikovne skupnosti stremijo že po svoji naravi za uresničenjem nalog, ki jih vsebuje človečnost jezika. Ko bomo v teh stvareh spregledali, se nam bo spremenila nesreča jezikovnih vprašanj v njihovo blagoslov: Evropa bo povzročila, da bodo vsem njenim prebivalcem materinski jeziki radost in uteha.

Take prebivalce pa, ki se veselijo in ne bojé ali sramujejo svoje materinščine, potrebujejo kakor kruh v mizi, če hočemo, da bo Evropa s sodelovanjem vseh narodnosti mojštrovala prebivatele se naloge današnjega in jutrišnjega dne. Ko bomo vedeli, kaj je jezik, bo jezikovna bodočnost Evrope ne samo spočeta, ampak tudi pojasnjena. Kajti tedaj se bo pokazala pestrost evropskih jezikov kot eno največjih bogastev Evrope. V združenem izkoriščanju teh bogastev, v doprinosih samostojnih uspehov vsakega posameznega jezika pa bo morda pridobila Evropa še enkrat tisti položaj, ki ga je bila zgubila zadeli svoje to-poglavje državne miselnosti po lastni krivdi.

Jasno je, da v tej podobi evropske prihodnosti jezikovna borba ne bo več imela kraja. Evropeec bo moral uporabiti nadpovprečen del svoje duhovne moči za jezike. Če že določa zakon človeštva vsakemu jeziku v njegovem bistvu prednost duhovnemu izživljanju človeka, potem lahko opravičimo to prednost samo priznanje zakonov tega duhovnega izživljanja.

Zavedajoč se našega napredka se tu pa tam oziramo nazaj na čas, ki je dajal samodržcem po načelu cuius regio, eius religio (čigar zemlja, tistega veroizpoved) pravico, določati svojim deželanom veroizpoved in prepričanje. Edini smo si v tem, da tako duhovno posiljevanje ni bilo samo nečloveško, ampak da je dovedlo do najbolj grobnih posledic. Toda ali je jezikovno posiljevanje manj nečloveško? Mar nismo občutili njegovih posledic še mnogo hujše na lastni koži? Postopek cuius regio, eius lingua (čigar zemlja, tistega jezik), s katerim posegajo države v danečane — ne nazadnje preko šole in uradnih odlokov — v jezikovne zadeve ljudi, bo poznejšim stoletjem prav tako čuden, nerazumljiv, kakor je tebi ali meni srednjeveški postopek cuius regio, eius religio. Ta postopek mora današnja Evropa premagati, ali pa bo ob njem in z njim nazadnje propadla. Nevarnosti so prevelike. Vsakdo stori svoje, znanstvenik, državnik, vsak človek na svojem mestu, da bomo končno izravnali pot, po kateri se bodo mogle „veselo“ razvijati vse evropske jezikovne skupnosti, in po kateri se bo mogel uvrstiti slednji materinski jezik in služiti celoti. Ko bodo sklenile evropske jezikovne skupnosti tak mir in tako sožitje človečnosti, bo tudi mir med državami zdravno osnovan.

sovjetskih četah opaziti, da hočejo čim prej zaključiti evakuacijo. Zato so na dnevnem redu prevozi vojaškega materiala in zlasti Dunajčani z veseljem gledajo, kako se zadnji tanki pomikajo proti postajam, kjer jih nato-varjajo za odhod v domovino.

Osnutek

za zahteve Zveze slovenskih organizacij na Koroškem na osnovi člena 7 državne pogodbe

Koroški Slovenci z veseljem in zadovoljstvom pozdravljamo državno pogodbo, ki je republiki prinesla svobodo in neodvisnost. S tem je končno dosežena obnova neodvisnosti Avstrije ter je obnovljena njena demokratična ureditev. Zagotovitvi demokracije služi tudi člen 7 državne pogodbe, ki vsebuje za slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem določene pravice.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, ki se kot zbirna organizacija slovenskih organizacij zavzema za kulturno in gospodarsko enakopravnost slovenskega ljudstva na Koroškem, v skrbi za obstoj in napredek našega ljudstva, pa tudi v želji po dokončni pomiritvi na Koroškem ter po ustvaritvi čim boljših odnosov med narodom sosedoma je še s posebnim zadovoljstvom vzela na znanje izjavo g. zveznega kanclerja pred parlamentom ob priložnosti ratifikacije državne pogodbe, ki je dejal: »Moram pa poudariti naslednje: glasovanje za državno pogodbo vsebuje odgovornost za vse člene državne pogodbe kot tudi vsakega posebej. Ni noben sprejem pogodbe, če bi kdo hotel pri tem ali onem členu postaviti svoje pomisleke, zato, da bi se potem lahko izgovarjal. Moram še enkratkrat poudariti, da bo vsak poslanec, ki bo oddal svoj glas za to pogodbo, obenem glasoval za vsak posamezni člen ali odstavek te pogodbe, tako da

se ne bo mogel nihče izgovarjati, — ali pa naj glasuje proti pogodbi.«

Dobro se zavedamo, da je duh in ne črka, ki napolnjuje pogodbe z življenjem. Besedilo ostane mrtva črka, ki je podvržena dobrohotnemu ali zlovoljnemu tolmačenju, če ji manjka pravega duha.

Brez dvoma so manjšinam določene pravice v členu 7 v prvi vrsti priznanje neupogljivi volji našega ljudstva do obstoja, ki je prišla posebno učinkovito do izraza v njegovi odločni borbi proti nacizmu v sklopu celotnega slovenskega ljudstva na strani zavezniških narodov. Zato hočemo dati tukaj poudarka tudi naši hvalečnosti aliiranim in asociiranim silam, ki so v zagotovitev demokratičnega razvoja v naši deželi vnesle v državno pogodbo tudi ta posebna določila za vsesplošni svobodni razvoj manjšin. Koroški Slovenci pričakujemo, da bomo našli razumevanje, dobro voljo in demokratično nastojanje tudi pri zveznem parlamentu, pri koroškem deželnem zboru in predvsem pri zvezni in koroški deželni vladi, zlasti tudi v izvajanju določil in pravic, ki jih v naš prid vsebuje državna pogodba.

Pogosto v obmejnih predelih obstoja nevarnost zaradi prenapetega nacionalizma, ki povsod lahko nastane. Trdno pa smo uverjeni, da narodna pripadnost, jezik in kultura kakega ljudstva

niso nujno element, ki loči narode, temveč misel evropske vzajemnosti, ki brezpogojno napreduje in bo prej ko slej dovedla k združenju Evrope, izključuje nacionalne prenapetosti. Zato naj nihče ne smatra, da je zaradi majhnega prostora rešitev teh vprašanj nevažna, baš nasprotno smatramo, da naj bi bila rešitev resnično širokogrudna kot odraz evropske nastojenosti in kot dokaz resnične demokracije.

Mi s svoje strani hočemo storiti vse, da preprečimo nacionalne razprtije. Pripravljeni smo, da tvorimo most, ki naj veže avstrijski narod z jugoslovanskimi narodi, kar bo nov in trden element miru v tem delu Evrope. Toda uspešno izvrševanje tega našega poslanstva ne zavisi samo od pripravljenosti našega ljudstva, temveč prav tako od dobre volje avstrijske države, ki mora razumeti, da je osnovna, prirodna pravica in težnja vsake etnične skupine in vsakega naroda, da hoče živeti in kulturno ter gospodarsko napredovati. Zato si sedaj, ko so z državno pogodbo postale veljavne tudi pravice, zajamčene manjšinam v členu 7, dovoljujemo visoki vladi iznesti svoje pripombe in predloge za izvedbeno zakonodajo člena 7 in jo ob tej priložnosti opozoriti na nekatere naše dolgoletne zahteve, ki so popolnoma v skladu z določili državne pogodbe in zato terjajo čimprejšnjo rešitev.

državljanov slovenske narodnosti pri vseh davkih in dajatvah.

Upoštevanje enakosti avstrijskih državljanov slovenske narodnosti z ostalimi državljani na splošnem področju socialnega skrbstva in pokojnin (rentniki, invalidi, vojni invalidi, žrtve fašizma itd.).

Upoštevanje enake pravice za avstrijske državljane slovenske narodnosti in sicer tako narodne celote kot posameznikov do zagotovitve sorazmernega dela na finančnih sredstvih države in dežele, njenih podjetij in ustanov ter na ukrepih za pospeševanje splošne koristi.

Vse to razumemo pod enakopravnostjo in vse to je tudi dejansko zagotovljeno vsem državljanom brez razlike narodnosti, jezika, spola, rase in veroizpovedi v ustavi in zakonih. Opozorjamo pa na ta zakonita določila glede enakosti zaradi tega, ker se doslej v mnogih primerih normalna v ustavi in zakonih zajamčena enakopravnost bistveno razlikuje od dejanskega izvajanja.

Želimo, da bi se v bodoče pristojne oblasti pri svojih odločitvah ne pustile vplivati od gotovih šovinističnih krogov, ki se niso mogli otresti duha preteklosti. Kakor je vladi gotovo znano, ti krogi izzevo vedno spet s pomočjo hujškega tiska sistematično gonjo proti našemu ljudstvu z namenom, da bi ga diskreditirali pri sodržavljanih nemškega jezika in ga obdolžili protidržavnih stremeljenj, čeprav se bori le za svoj nacionalni obstoj in enakopravnost.

Vse pa kaže, da je ta gonja doslej vplivala tudi na odločujoče oblasti. Samo tako moremo razumeti, da so ostala številna za nas življenjsko važna vprašanja nerešena in so nam na ta način bile zadržane najosnovnejše pravice, ki so nam sedaj z državno pogodbo še posebej zajamčene.

Zato pričakujemo, da bo vlada v duhu pravičnosti in širokogrudnosti izdala potrebne izvedbene odredbe k členu 7 državne pogodbe.

To velja zlasti tudi glede ureditve šolstva, ker smo mnenja, da ravno rešitev šolskega vprašanja pomeni pravi kamen preizkušnje resnične demokracije.

§ 2. Šolska ureditev

»Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem so upravičeni do osnovnega pouka v slovenskem ali hrvatskem jeziku in do sorazmernega števila lastnih srednjih šol; v tej zvezi bodo šolski učni načrti pregledani in bo ustanovljen oddelek šolske nadzorne oblasti za slovenske in hrvatske šole.«

Sklicujemo se na tozadevne izjave te danjega zunanjega ministra g. dr. Gruberja ob priliki pogajanj za državno pogodbo in na slovesno izjavo koroškega deželnega zbora z dne 28. 1. 1947 ter zahtevamo na šolskem področju:

Za pouk na ljudskih in glavnih šolah na slovenskem in mešanem ozemlju mora veljati uredba koroške deželne vlade o dvojezičnih šolah z dne 3. 10. 1945 v besedilu z dne 21. 10. 1945, ki se mora dosledno izvajati po besedilu in smislu.

Analogno se morajo urediti tudi tako imenovane nadaljevalne šole ter državne (deželne) kmetijske in gospodinske šole na slovenskem in mešanem ozemlju.

Za avstrijske državljane slovenske narodnosti slovenskega in mešanega ozemlja se morajo ustanoviti v doslednem izvajanju načela enakopravnosti posebna gimnazija in posebno učiteljske s posebnimi učnimi načrti.

Na ozemlju s slovenskim in mešanim prebivalstvom mora biti v smislu gornje uredbe tudi na vseh ostalih šolah slovenščina učni predmet. Isto velja za vse šole v Celovcu, Beljaku in Šmohoru za vse učence iz tega ozemlja.

Na vseh teh šolah morajo učenci spoznati tudi slovensko kulturo in zgodovino slovenskega naroda.

Učni načrti vseh teh šol ne smejo biti obrnjeni v smeri, ki bi nasprotovale narodnemu značaju učencev. V tej smeri se pregledajo tudi vse šolske knjige.

Za vse dvojezične šole se takoj izdajo potrebne šolske knjige.

Na dvojezičnih šolah smejo poučevati le učitelji oziroma profesorji, ki obvladajo slovenski knjižni jezik in ki to kvalifikacijo dokažejo z odgovarjajočim predpisanim izpitom.

Pri koroški deželni vladi se ustanovi za te dvojezične in posebne šole poseben oddelek šolske nadzorne oblasti, katerega nameščenci morajo biti avstrijski državljani slovenske narodnosti. Ta oddelek je popolnoma samostojen in ločen od deželnega inspektorata za nemške šole. Inspektorja, ki mora biti strokovno in jezikovno usposobljen avstrijski državljani slovenske narodnosti, imenuje zvezna vlada.

Odgovarjajoči oddelki se uredijo tudi na okrajnih glavarstvih tega ozemlja in velja zanje isto glede vodje in nameščencev.

Poseben oddelek za manjšinsko šolstvo se uredi tudi pri zveznem ministrstvu za pouk.

Obstoj vseh teh dvojezičnih in posebnih šol ter pouk slovenščine na ostalih šolah tega ozemlja je zajamčen in je kaznivo vsako delovanje, naperjeno proti tej šolski ureditvi.

Izrecno opozorjamo, da smo vse te zahteve iznesli tekom let že v številnih vlogah in prošnjah na zvezno ministrstvo za pouk in na koroško deželno vlado, na žalost do danes brezuspešno. Sedaj pa terjamo njihovo rešitev tudi na osnovi pravic, ki nam jih daje člen 7 državne pogodbe.

Člen 7

§ 1. Enakopravnost slovenskih državljanov

»Avstrijski državljani slovenske in hrvatske manjšine na Koroškem, Gradiščanskem in Štajerskem uživajo iste pravice pod enakimi pogoji, kakor vsi drugi avstrijski državljani, vključno pravico do svojih lastnih organizacij, zborovanj in tiska v svojem lastnem jeziku.«

To določilo je že doslej vsebovano v ustavi Avstrije. Kljub temu pa smatramo za potrebno, da izrecno našttejemo, kaj razumemo pod enakopravnostjo in kaj naj dejansko pomeni.

Uživanje enakosti v smislu § 1 pomeni:

Upoštevanje formalne in dejanske enakosti državljanov slovenske narodnosti pred zakonom, kakor jo uživajo ostali avstrijski državljani.

Upoštevanje formalnega in dejanskega uživanja istih državljanov pravic, kakor jih uživajo ostali avstrijski državljani.

Upoštevanje formalne in dejanske enakosti dostopa v javne službe za vse avstrijske državljane slovenske narodnosti.

Upoštevanje pravice državljanov slovenske narodnosti do zborovanja in ustanavljanja organizacij.

Upoštevanje pravice svobodnega izražanja mišljenja, popolne verske svobode in svobode vesti za državljane slovenske narodnosti ter prepoved vsake cenzure (tiska, gledališča, kina, radio-oddaj itd.).

Upoštevanje enakopravnosti slovenskega ljudstva v državi (zvezi in deželi) in formalno in dejansko upoštevanje in negovanje slovenske narodnosti in slovenskega jezika.

Upoštevanje formalne in dejanske enakopravnosti slovenskega jezika kot domačega deželnega jezika v šoli, uradih in javnem življenju.

Upoštevanje pravice do ustanavljanja, upravljanja in nadzorstva dobrodelnih, verskih in socialnih ustanov, šol in drugih vzgajališč po avstrijskih državljanih slovenske narodnosti s pravico, da v teh po lastni želji uporabljajo slovenski jezik in negujejo svojo veroizpoved.

Upoštevanje zagotovitve odmerjene dela od vseh vsot, eventualno dolo-

čenih za vzgojne, verske ali dobrodelne namene iz javnih sredstev v državnem (zveznem, deželnem), občinskih ali drugih proračunih v korist in v uporabo avstrijskih državljanov slovenske narodnosti na ozemlju s slovenskim in mešanim prebivalstvom.

Upoštevanje formalne in dejanske obveznosti Avstrije, da nudi vsem prebivalcem slovenske narodnosti v Avstriji polno in popolno zaščito življenja in svobode.

Upoštevanje uživanja istega ravnanja in istih jamstev, formalno in dejansko, za avstrijske državljane slovenske narodnosti, kakor za ostale avstrijske državljane.

Upoštevanje rasnim, etničnim ali jezikovnim manjšinam, narodnostnim skupinam in narodnostim po zveznih ali deželnih zakonih zajamčenih pravic.

Upoštevanje rasnim, etničnim ali jezikovnim manjšinam, narodnostnim skupinam in narodnostim po splošno priznanih pravilih mednarodnega prava zajamčenih pravic.

Upoštevanje vseh potrebnih ukrepov, da se zagotovi vsem državljanom slovenske narodnosti brez razlike na raso, spol, jezik ali vero uživanje človečanskih pravic in osnovnih svoboščin vključno s svobodo izražanja mišljenja, tiska in objavljanja, izvajanja veroizpovedi, političnega mišljenja in javnega zborovanja.

Upoštevanje obveznosti Avstrije, da veljavni zakoni avstrijskih državljanov slovenske narodnosti niti po svoji vsebini, niti po svojem izvajanju med avstrijskimi državljani na osnovi njihove rase, spola, jezika ali veroizpovedi, bodisi v pogledu na njihovo osebo, na njihovo premoženje, njihove poslovne, poklicne ali finančne interese ne bodo diskriminirali ali povzročili diskriminacije glede njihovega pravnega položaja, njihovih političnih ali državljanov pravic bodisi na kakem drugem področju.

Upoštevanje svobodne, enake in splošne volilne pravice ter pravice izvolitve v javno službo brez razlike rase, spola, jezika, veroizpovedi ali političnega mišljenja za državljane slovenske narodnosti.

§ 3. Enakopravnost slovenskega jezika

»V upravnih in sodnih okrajih Koroške, Gradišanske in Štajerske s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom je slovenski ali hrvaški jezik dopuščen kot uradni jezik dodatno k nemškemu. V takih okrajih bodo označbe in napisi topografskega značaja prav tako v slovenščini ali hrvaščini kakor v nemščini.«

Iz objasnjevalnih pripomb k posameznim členom v posebnem delu II. (k 517 prilog s stenografskim zapisnikom državnega zbora /VII. GP./) posnemamo, da je določilo o slovenskem jeziku kot dodatnem uradnem jeziku k nemškemu jeziku brez posebne izvedbene zakonodaje neposredno uporabljivo, medtem ko so potrebni glede označb krajevnih imen in krajevnih napisov še odgovarjajoči ukrepi zakonodaje od strani zveze odnosno dežele.

Na osnovi določil v § 3 člena 7 državne pogodbe zaradi tega zahtevamo:

Na ozemlju s slovenskim in mešanim prebivalstvom je slovenščina dodatni uradni jezik, enakopravna nemščini, pri vseh sodnih, upravnih in drugih državnih, deželnih in samoupravnih uradih, javno-pravnih korporacijah in ustanovah.

Pod ozemljem s slovenskim in mešanim prebivalstvom razumemo vsaj ozemlje, kakor je označeno v uredbi o dvojezičnih šolah iz leta 1945 z vključenimi upravnimi središči Celovec, Beljak in Šmohor.

Uradovati in razpravljati se mora v jeziku stranke. V jeziku, v katerem se razpravlja oz. rešuje zadeva iz tega ozemlja na prvi stopnji, se odloča in rešuje tudi pri višjih stopnjah.

Pismene odločbe morajo biti rešene v jeziku vloge ali pa morajo biti dvojezične.

Matične in zemljiške knjige se morajo voditi dvojezično. Istotako morajo biti dvojezične tudi vse uradne objave in razglasi.

Vsi uradniki in nameščenci tega ozemlja morajo obvladati oba jezika.

Na ozemlju s slovenskim in mešanim

prebivalstvom morajo biti v vsem uradnem poslovanju in na vseh uradnih napisih kraji označeni dvojezično.

Zasebniki se smejo za to ozemlje posluževati nemških ali slovenskih krajevnih imen.

Sklicujoč se na člen 6 § 2 državne pogodbe v tej zvezi še posebno opozarjamo na potrebo spremembe zakona o kmetijski zbornici, v katerem je kljub tozadevni pritožbi Slovenske kmečke zveze in številnih državljanov slovenske narodnosti ohranjeno diskriminacijsko določilo, da je samo nemščina uradni jezik.

Personalna politika na Koroškem v prvi avstrijski republiki in v času nacistične okupacije nikakor ni bila v skladu z ustavnimi določili o enakosti vseh državljanov. Navedli bi lahko celo vrsto primerov, da avstrijski državljani slovenske narodnosti samo zaradi svoje pripadnosti k ljudstvu, iz katerega izhajajo, niso prejeli zaprosene službe, čeprav ta vzrok seveda ni bil formalno naveden kot vzrok odklonitve prošnje, kakor se je to čisto odkrito povedalo v času nacizma. Nočemo ponavljati tozadevnih diskriminacij v zgodovini, ko se je zlonamerno vedno spet istovetila zvestoba do slovenskega naroda s protidržavnostjo, niti dejstva, da tudi danes obstoja pri Varnostni direkciji za Koroško kataster baje protidržavnih ljudi slovenske narodnosti, samo ker so v letih nacistične okupacije Avstrije v najtesnejši povezanosti s slovenskim ljudstvom stali na strani zavezniških sil proti fašističnemu okupatorju. Vse do danes z izjemo nekaj profesorjev in učiteljev skoraj ni v javnih službah koroških Slovencev, ki bi smeli priznati, da so Slovenci in to tudi navesti v personalijah. Iz izkušnje zgodovine je pač utemeljen strah, da bi zaradi tega tvegali takojšen odpust ali vsaj takojšnjo premestitev v drug kraj.

Prav te ugotovitve kažejo, kako upravičeno je določilo v § 4 člena 7 državne pogodbe, ki tozadevno presega dosedanje predpise in določa:

§ 4. Udeležba na kulturnem, upravnem in sodnem ustroju

»Avstrijski državljani slovenske in hrvaške manjšine na Koroškem, Gradišanskem in Štajerskem so udeleženi v kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah v teh pokrajinah pod enakimi pogoji kakor drugi avstrijski državljani.«

Že § 1 člena 7 državne pogodbe določa v zvezi s členom 3 StGG. in členom 66 StV. v. St. G. enakost državljanov slovenske narodnosti z ostalimi državljani glede dostopa do javne službe. Gornje določilo pa ne zahteva le enakosti glede dostopa, temveč enakost tudi v dejanskiasedbi služb in enakost glede udeležbe na kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah samih: to se pravi, da morajo po eni strani biti koroški Slovenci v posameznih ustanovah tudi dejansko zastopani, po drugi strani pa predvsem, da morajo imeti koroški Slovenci tudi še poseben delež na kulturnih, upravnih in sodnih ustanovah. Zaradi tega zahtevamo:

V kulturnih, upravnih, sodnih in vseh ostalih javnih uradih in ustanovah je treba namestiti potrebno število avstrijskih državljanov slovenske narodnosti.

Še posebej je treba za Slovence urediti posebne kulturne, upravne in druge ustanove ali oddelke in to zlasti za področja, ki posegajo neposredno v kulturno in gospodarsko življenje našega ljudstva.

Nadalje zahtevamo odgovarjajoč personalni sestav organov državnih in samoupravnih korporacij, zbornic in poklicnih združenj in od njih kontroliranih uradov in institucij, da se v polni meri zagotovi na področju državne, gospodarske in stanovske samouprave

tako ukrepanje, ki na vseh področjih upošteva enakopravnost našega ljudstva.

Še posebno terjamo, da se končno ugotovi naši zahtevi po ustanovitvi slovenskega zveznega referata za ljudsko prosveto pri koroški deželni vladi.

Prav tako slej ko prej vztrajamo na svoji zahtevi po virilnem glasu zastopnika Zveze slovenskih zadrug v Kmetijski zbornici za Koroško.

Za državljane slovenske narodnosti mora biti pri radiu Celovec poseben oddelček in poseben, čas za slovenske oddaje.

Slovenske kulturne, prosvetne, družbene in športne organizacije imajo formalno in dejansko enako pravico do uporabe raznih javnih ustanov, dvoran itd. in pomoči oz. subvencij iz javnih finansiranj, kakor ostale ustrezne organizacije.

Avstrijski državljani slovenske narodnosti morajo formalno in dejansko uživati popolno enakost tudi v območju privatnega gospodarstva predvsem glede pridobivanja in izvajanja obrtnih pravic, koncesij, prostih poklicev itd.

Gospodarski razvoj avstrijskega prebivalstva slovenske narodnosti na ozemlju s slovenskim in mešanim prebivalstvom je zagotovljen brez diskriminacije in v pravični razdelitvi razpoložljivih denarnih sredstev.

Vsa določila o manjšinski zaščiti pa bi bila brezpredmetna in zgolj formalna na papirju, če ne bi bila prepovedana hkrati dejavnost proti pravicam manjšine.

V svezem spominu so nam še organizacije, oblike in ljudje, ki so v svo-

jem delovanju poznali le en cilj — sistematično uničenje našega ljudstva. Zato med zaščitnimi določili pozdravljamo § 5 člena 7 državne pogodbe.

§ 5. Zaščita etničnega značaja

»Dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšine, se mora prepovedati.«

Brez dvoma tu ne gre zgolj za formalne organizacije v smislu društvene organizacije, ki bi imele kot društveni namen raznarodovalno dejavnost, temveč je mišljena tukaj vsaka organizirana dejavnost proti interesom slovenskega ljudstva. Če mislimo na tozadevno očitno organizirano delovanje nam poznanih ljudi in sil, ki dnevno pride do izraza v hujskaški gonji proti interesom našega ljudstva v tisku, ki se kakor rdeča nit vleče skozi vse tako imenovane »domovini zveste« prireditve, ki s perfidno gonjo proti dvojezičnemu šolstvu stremi za ponovno germanizacijo naše mladine potom šole, ki s čedalje večjo vehemenco propagira znanstveno nevzdržno teorijo o »vin-dišarstvu« z namenom razkrojitve slovenskega ljudstva, ki izzivalno obnavlja protislovenske organizacije, kakor je Südmarch itd., ki končno s pohodom laži in klevetanja o državo ogrožajočih zemljiških nakupih po koroških Slovincih, o zarotniškem delovanju neke »Dravske divizije«, o namišljenih zločinih naše partizanske vojske, o neljalnosti in protidržavni usmerjenosti najpomembnejših slovenskih kulturnih in gospodarskih organizacij poskuša oskruniti tudi še osebno čast predstavnikov teh organizacij, potem se ne moremo strinjati z objasnjevalnimi pripombami k temu paragrafu v posebnem delu II. vladnega predloga, češ da je določilo tega paragrafa zajamčeno

Soodločanje našega ljudstva

Ureditev manjšinskega vprašanja se pa predvsem v demokraciji ne sme omejiti zgolj na mednarodno obveznost, temveč mora vsebovati tudi soodločanje manjšine. Brez pravice, da je treba pred vladnimi sklepi vprašati prizade-to manjšino, bi ostal pravni položaj manjšine skrajno labilen. Zato je naravno in potrebno, da se zagotovi našemu ljudstvu pri ukrepanjih o njegovi zadevah soodločanje. Nemudoma pa bi bilo treba ustanoviti pri zveznem uradu kanclerja in predvsem pri koroški deželni vladi vsaj poseben narodnostni referat z višjim uradnikom na čelu. Na čelu tega urada in vsi nameščenci v tem uradu morajo biti avstrijski državljani slovenske narodnosti, do katerih ima slovensko ljudstvo zaupanje.

Namen tega urada oz. referata je:

Da zastopa koristi državljanov slovenske narodnosti in njihovih organizacij pri vseh državnih in deželnih oblasteh in jih opozarja na pomanjkljivosti

že po dosedanjem pravu. Nasprotno zahtevamo v izvajanju tega določila naslednje zakonite ukrepe:

Narodnostni značaj in narodnostne pravice slovenskega ljudstva na Koroškem kot celote je zajamčen.

Republika Avstrija dovoli svoboden in nemoten medsebojen stik koroških Slovencev in njihovih organizacij s narodnjaki v drugih državah.

Uvoz slovenskih knjig, filmov, gramofonskih plošč, notnega materiala in drugih sredstev ter pripomočkov za gojitev slovenske kulture v Avstriji je svoboden.

Netenje nacionalne, jezikovne ali rasne mržnje je prepovedano in kaznivo.

Prav tako je prepovedana za poimenovanje Slovencev oz. njihovega jezika uporaba izrazov »Windische« oz. »windische Sprache«.

Na pravice, ki so zajamčene po ustavnih, zveznih in deželnih zakonih, zlasti na pravice enakosti državljanov, enakopravnosti narodnostnih skupin, rasnih, etničnih in jezikovnih skupin in na pravice, ki jih tem skupinam daje državna pogodba, se sklicuje lahko vsak prizadeti ali udeleženi državljan, ne da bi bil za to potreben dokaz pripadnosti k odgovarjajoči, narodni, ali jezikovni skupini.

Podatki o materinskem ali občevalnem jeziku, o narodni, rasni, jezikovni ali kulturni pripadnosti ali podobni podatki pri ljudskih štetjih ali v drugih uradnih listinah, predlogih in vlogah niso noben protidokaz za drugo narodno, rasno ali jezikovno pripadnost katerega državljana.

Na ozemlju s slovenskim in mešanim prebivalstvom niso dovoljene nobene spremembe osnovnih, upravnih, sodnih, šolskih in drugih enot, ako obstoja nevarnost, da bi ogrozile etnično sestavo in značaj enot ter manjšinske pravice prebivalstva.

vosti v izvajanju zaščite po določilih državne pogodbe ter jim predlaga mere za odpravo teh pomanjkljivosti.

Da vlaga zahteve (tožbe, predloge, ugovore) za uvedbo upravnega postopka po lastni pobudi ali na prošnjo stranke ali poseže v tekoči upravni postopek kot zakoniti intervenient na vseh stopnjah ter vlaga pritožbe ali tožbe zaradi nepravilne odločbe o stvari tako v upravnem kakor v upravno-sodnem postopku vselej, kadar so prizadete koristi, zaščitene po določilih v členu 7 državne pogodbe.

Vsa ta določila v zaščito narodnostnega značaja in narodnostnih pravic naj bi končno postala vsebina vzornega modernega manjšinskega zakona, ki mora preko ustavno zajamčene individualne enakopravnosti državljanov slovenske narodnosti uresničiti enakopravnost slovenske narodne manjšine kot celote in upoštevati našo zahtevo, da hočemo koroški Slovenci živeti kot enakopravni med enakopravnimi.

Posebne določbe

V teku enega leta, to je do 1. avgusta 1956, se morajo izvesti dvojezični napisi na vseh javnih poslopih, predvsem na uradih, in sicer zveznih, deželnih, okrajnih in občinskih, na institucijah, šolskih, poštnih in železniških ustanovah, varnostnih ustanovah, službenih in uradnih mestih samoupravnih ustanov, na krajevnih in hišnih ter cestnih in potnih označbah. Nemški in slovenski napisi morajo biti v velikosti in obliki enaki ter ortografsko pisani v pismenem jeziku z latinskimi črkami.

V istem času oz. roku se mora preveriti, da javni uradniki in nameščenci prošnje in vloge državljanov slovenske narodnosti v slovenskem jeziku sprejemajo, obdelujejo in rešujejo ter z njimi razpravljajo v smislu gornjih določil, v nasprotnem primeru morajo po najkasneje dveh letih, to je do 1. avgusta 1958, dokazati, da so sposobni iz-

vajati na svojem službenem mestu določila člena 7 državne pogodbe.

Pri tem opozarjamo, da živi tudi še avstrijska manjšina izven države, to je na Južnem Tirolskem, ki se upravičeno sklicuje na svoje, v mednarodnem pravu in v Pariškem sporazumu priznane ji manjšinske pravice, ki jih je treba obratno samoumevno priznati tudi manjšinam v lastni državi.

Mi smo občutili na lastnem telesu, da vsak pritisk, vsaka izključitev narodne manjšine izzove protipritisk in napetosti, ki se jim je treba v splošnem interesu države, v interesu mirnega sožitja vseh narodov brezpogojno izogniti. Zato pričakujemo, da bo vlada v smislu teh zahtev reševala nakazana vprašanja in izdala zakone za izvajanje določil člena 7 državne pogodbe v duhu širokogrudnosti in tolerance.

KOLENDAR

Petek, 19. avgust: Ludovik
Sobota, 20. avgust: Bernard
Nedelja, 21. avgust: Ivan
Ponedeljek, 22. avgust: Timotej
Torek, 23. avgust: Filip
Sreda, 24. avgust: Jernej
Četrtek, 25. avgust: Ludovik

**Slovensko prosvetno društvo „Rož“
v Št. Jakobu v Rožu**

po uprizoritvi Miklove Zale na zgodovinskih tleh izreka zahvalo vsem, ki so kakor koli prispevali k temu, da se je tudi letošnja prireditve v rojstni vasi legendarne junakinje uspešno uvrstila med dosedanje kulturne manifestacije v Svatnah.

Posebna zahvala velja igralski skupini pod vodstvom režiserja Šimeja, prav tako tudi Gorenjskemu kvartetu, Danici Filipličevi, Francetu Korenu in Janezu Rohačku, ki so posrečeno obogatili spored; nadalje velja zahvala gospodarjem, zlasti Miklu, Serajniku, Kompanju, Obilčniku, Čudnu in drugim, ki so s svoje strani prispevali k uspešni izvedbi prireditve. Enako se društvo zahvaljuje vsem tistim, ki so pomagali pri postavitvi scenerije, pri blagajni, pri šminkanju, razsvetljavi itd., kakor tudi Slovenski prosvetni zvezi, Ljudski prosveti Slovenije in ljubljanskemu gledališču, ki so posredovali garderobo.

Vsestranski uspeh letošnje uprizoritve Miklove Zale na zgodovinskih tleh nam tudi za bodoče nalaga dolžnost, da nadaljujemo s pred štirimi leti započetim delom in tako zagotovimo, da bo uprizoritev te naše priljubljene ljudske igre tudi za naprej pravi kulturni praznik koroških Slovencev.

Odbor.

**Slovenski dijaki
v slovenski dijaški dom!**

Prav v dijaških domovih, kjer se mladina skozi vse šolsko leto zadržuje in študira, nastanejo trdne prijateljske vezi, ki držijo mnogokrat vse življenje. Težko je slovenskemu fantu, ki mora nenadoma zapustiti svoj dom in začeti novo življenje v kakem nemškem internatu ali pri nemško govoreči gospodinjji, kjer ni več tiste domačnosti, ki je je vajen pod domačo streho. Vse okoli njega govori nemško, medtem ko je doma še vedno govoril s svojimi starši lepo slovensko domačo govorico.

Da, težko je to bilo, ko iz tega še ni bilo izhoda, ko Slovenci še nismo imeli svojih ustanov, ki bi podpirale domači življenjski na Koroškem. Danes pa že razpolagamo z različnimi gospodarskimi, kulturnimi in drugimi ustanovami, ki služijo dobrobiti in ohranitvi Slovencev na Koroškem. Velikega pomena pa so različni domovi in šole za vzgojo mladine. Dijaški dom Slovenske prosvetne zveze služi izključno slovenskim dijakom, nudi jim po izredno zmerni ceni vso potrebno oskrbo v času študija. Prefekt, vzgojitelj, jim pomaga preko začetnih težav v študiju, jim razloži, česar ne razumejo, zasleduje njihove učne uspehe v posameznih šolah in goji z njimi lepo slovensko družinsko domačnost.

Ne zamudite pravočasno prijaviti tudi vi svojega dijaka v dom, ker le na ta način mu bo zagotovljeno bivanje v dijaškem domu Slovenske prosvetne zveze. Prijave pošljite na naslov: Slovenska prosvetna zveza, Celovec, Gasometergasse 10.

Slovenski koroški otroci na morju

Iz Strunjana, kjer se nahajajo letos slovenski koroški otroci na počitnicah, smo prejeli dopis, ki takole pripoveduje o prihodu in prvih dneh bivanja naših otrok ob Jadranskem morju:

V sredo, dne 10. avgusta so šli slovenski koroški otroci v počitniško kolonijo v Strunjan pri Portorožu. Prišli so iz vseh strani Koroške. Ker je imel vlak veliko zamude, so bili vsi že precej nestrpni. Ko pa je pripeljal in smo končno vkrcali še v Področiči čakajoče na vlak, smo se vzgojitelji in otroci oddahnil. Tam še zadnji stisk roke, nekaj solz in polno naročil s strani mamic — in vlak je potegnil.

Vozili smo se kar dobro. V Ljubljani so nas čakali zastopniki Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko. Polovica otrok se je odpeljala še isti dan z avtobusom v Strunjan, polovica pa je prespala v Ljubljani in si naslednji dan ogledala me-

... se spomnim Zale na kolenih,
poln zopet upov sem ognjenih ...

Utrinki z uprizoritve Miklove Zale na zgodovinskih tleh

Preteklo nedeljo so šentjakobski igralci uprizorili že tretjič Miklovo Zalo na zgodovinskih tleh, na prostem. To uprizoritev v prirodi sem videl prvič in tudi Svatne, Zalino rojstno vas sem videl na žalost prvič, se pravi bolj slutil kot videl, kajti noč nas je prinesla in noč nas je odnesla tja na skrajni vzhod Podjune.

Ko smo se pomikali počasi po zdrti vaški poti iz Št. Jakoba proti Svatnam, prelezli ducat plodrov in se uklonili neštetim ovinkom, vsekanim v breg pod Karavanke, sem pomislil na veliko drznost in orientacijsko spretnost turških roparjev; le kako so mogli najti to spokojno vas in utrgati njeno najljubšo cvetico — Miklovo Zalo?

Vozilo smo ustavili pri hiši blizu cer-

pomembnem travniku,« po katerem je stopala pred pol tisoč leti naša junaška Zala, obračala in grabila seno, se potila v skrbi za dobro družino, trpela in ljubila, žrtvovala in se veselila, veselila svoje mladosti, svojega doma in svojih sanj o zakonski sreči, dokler ni nastopila mučeniške poti, da daruje svoje neizpolnjene sanje svoji trpeči dolini. Zbrali smo se na tem travniku zato, da bi nas njena zvestoba do slovenske matere — domovine prežela, osvojila in napolnila, tako napolnila, da bomo vsi zvesti domovini, da jo bomo cenili in ljubili, da bomo ljubili naš slovenski narod in naš slovenski jezik.

Zavzel sem se, ko je pozdravil med gosti čisto nepričakovano g. deželnega glavarja Wedeniga: »Zelo nas veseli, da ste

Po teh lepih krajih je nekoč hodila Miklova Zala

kve. Turki v pisanih haljah, s svetlikajočimi se meči, okrogli napeti zadki nemirno stopicajočih konj, mehka rožanščina svatov, vesele narodne noše kakor premikajoči se šopki poljskih rož, trdi nemški naglas radovednih tujcev — letoviščarjev, bencin v zraku, sivkasto-modri pramenih močnih avtobusnih in motornih žarometov in vsiljivo dušec s svojim zoprno sladkobnim vonjem, brnenje avtobusnih motorjev in ropotanje motornih koles, žandarji s svetilkami in nepretrgan tok ljudstva, hitečega vseppek v nekem nepopisnem živčnem vrvenju: sla po doživljanju svete, nedotakljive starosvetnosti in moderni človek, produkt tehnike, morda njen suženj.

Nisem utegnil razmišljati, tok ljudstva me je vzel s sabo in na lepem sem stal blizu prizorišča. Nevidna sila mi je dodelila mesto na travniku in nisem se mogel več ganiti. Noč je silila semkaj od temnih, komaj še vidnih obrisov gorske gmote Karavank in končno legla zmagovalno na malo vasico in na več-tisočglavo množico v bregu. Tajinstveno je tedaj zadonel iz zvočnika mehki bariton v zraku: »Spet smo se zbrali na tem zgodovinsko tako

nas počastili s svojo udeležbo na nocojšnjem kulturnem večeru. Prav tako nas veseli, da je med nami toliko nemško-govorečih prijateljev naše kulture. Vemo, da je tako prav in upamo, da bo tudi nocojšnji večer pomenil prispevek k skupnim prizadevanjem za miroljubno in plodovito sodelovanje prebivalcev obeh jezikov, v korist nas vseh.«

Sunkovit aplavz, podoben klepetu plavinskega potoka, padajočega čez skale in kamne v temne prepade, se je razlil v noč.

Pozdrav predstavništvu jugoslovanskega konzulata, zastopnikom tržaških in goriških Slovencev, zastopniku Kluba koroških Slovencev v Mariboru in avtorju

Koroški velesejem letos posebno uspešen

Ne samo po številu sodelujočih razstavljalcev iz tu- in inozemstva, marveč tudi po številu obiskovalcev zavzema letošnji Koroški velesejem rekordno mesto. Že do zadnje nedelje zvečer je doseglo število obiskovalcev 146.000, kar pomeni, da je letošnje razstavo že v teku petih dni obiskalo več ljudi kot lani sploh.

Ker je letošnji koroški velesejem prva to-

Miklove Zale Jaku Špicarju je dal uvodu slavnostno obeležje. To ni več igra zaradi igre, to je manifestacija kulture in volje do življenja.

V ostrem žarometu je vstala kakor nekje iz sanj Almira, kipeča črnolaska, ognjena tajska strast na slovenski zemlji. In v njeni senci mistično prihuljeni Tresoglav. Kakor simbol prereže njegov glas temno tišino: »Lepih jagod si nabrala, Almira. Zdaj se pa vrni po skriti stezi domov, da te na zagledajo...«

Koliko sočnih rdečih jagod so nam že pobrali...? Tisoč štiristo let je dolga zgodovina, kdo bi jo mogel prelistati v trenutku? Trpko je človeku, ko se razgrinja pred teboj tako samoposebi umevno gorje, ki so ga prenašali predniki, hudo ti je, ko se oglasi v tebi kri teh prednikov — mučnikov in jo zaslutiš, čutiš v vsej svoji biti.

Najhuje pa, ko čuješ Zalo v turški jezici: »Kaj je to? List? Naš jezik! Da, to je koroški jezik, kakor ga govorimo doma! »Kadar bom potrkal, odpri mi, mogoče te rešim...«

Kakor da ti trga kose srca iz prsi, se spomniš polpretekle dobe, ko je bila slovenska beseda vklenjena in je otrpnil slovenski koroški duh pod škornjem Hitlerjevih hlapcev. Koliko krvi je že preteklo za to slovensko besedo?

Zastonj ni tekla, pa če nam je še tako hudo zanj. Danes zavzema znova zgubljene postojanke naša beseda, utira si pot v kancije, nizke in visoke, v šole in dvorane, v revije in eter nad našo alpsko deželo, in z njo si utira pot duh neuklonljivega slovenskega koroškega človeka. Nemško govoreči sosed v deželi se skuša otresti privzgojenih krivičnih predsodkov, ki so ga v preteklosti zavajali in zavleli v narodnostno nestrpnost do slovenskega sodeželana. Njegov veliki glasnik, književnik, je dejal po zadnji vojni:

»Dajte mu (Slovcu) prostora pri svoji mizi, dragi rojaki! Ponovite njegov lepi običaj: položite hleb kruha predenj in postavite zraven polno grčo!«

Poskočna gorenjska polka me je priklicala spet v resničnost hladnega travnika. Dunajski sosed me poprosi, da mu razložim vsebino drame »Wundervoll ist die Stimmung«, drugega izraza ne najde, »und die Musiker, das nennt man Blut und Feuer.«

Ljubljanski igralec Rohaček Janez recitira slovensko narodno. Ljudje zadržujejo sapo do zadnje umetnikove besede in sprožijo toči podoben aplavz. Filipličeva in Koren zapojeta narodno; ploskanje se ne more poleči.

Ali ni to koroško ljudstvo, ki je tako žejno slovenske umetnosti, najboljši porok za to, da bo tod živela slovenska beseda in se razcvela prav v našem času do tiste bohotnosti, ki jo je že kdaj dosegla gosposka — nemška? Skrb nas vseh bodi posvečena tej rasti.

P. A.

vrstna razstava v svobodni Avstriji, bo danes dopoldne podelil prezident velesejma svetnik Novak vsem razstavljalcem zlate spominke plakete in častne diplome.

V okviru koroškega velesejma je bil v torek prirejen poseben »Jugoslovanski dan« in so

Gorenjski kvartet bo gostoval:

V soboto, 20. avgusta 1955, ob 20.00 uri v Št. Janžu v Rožu pri Tišlerju;

v nedeljo, 21. avgusta 1955, ob 14.00 uri v Kortah;

v ponedeljek, 22. avgusta 1955, ob 19.30 uri v Kotmari vasi pri Ilnu.

Nihče koncertov ne bo zamudil, zato ob številni udeležbi na svidenje!

ob tej priložnosti obiskali Celovec in razstavo visoki predstavniki iz Slovenije in Jugoslavije. Zvečer je bil v Celovcu slavnostni sprejem, ki so se ga udeležili številni zastopniki koroškega javnega, kulturnega in gospodarskega življenja z deželnim glavarjem Wedenigom in celovskim županom Grafom na čelu, iz Jugoslavije pa so bili med drugimi navzoči generalni tajnik maršala Tita dr. Jože Vilfan, podpredsednik izvršnega sveta LRS dr. Marjan Breclj, član izvršnega sveta LR Hrvatske in predsednik hrvatske trgovinske zbornice Pavlini Anton, predsednik mestnega ljudskega odbora Ljubljane dr. Marjan Dermastja, predsednica trgovinske zbornice LR Slovenije Marja Dermastja in drugi.

Prijateljstvo med živalmi

Tri prijateljice so stanovale blizu skupaj. To so bile gazela, želva in žolna.

Nekega dne je lovec našel gazelino sled ob vodi in ji je nastavil zanko. Vrnil se je domov in z gotovostjo, da bo dobil bogat plen.

Zvečer je šla gazela pit vodo in se je ujela v nastavljen zanko. Vsa prestrašena je zakričala in takoj sta prihiteli k njej želva in žolna.

Nekaj časa sta premišljevali, kaj bi bilo treba storiti, nato pa je rekla žolna želvi: »Ti imaš dobre zobe, pregrizi zanke, jaz pa bom skrbela, da vaju lovec ne zaloti. Tako bova z združenimi močmi rešili prijateljico.«

Želva je bila s predlogom zadovoljna in je takoj začela gristi pasove. Žolna pa je odletela v vas, kjer je stanoval lovec.

Ko se je začelo daniti, se je začel lovec odpravljati od doma. Toda komaj je stopil na prag, ga je začela žolna s peruti biti po obrazu.

»Ni dobro znamenje, da se je ptič zakadil vame,« je dejal lovec in se vrnil nazaj v hišo.

Čez nekaj časa pa se je vendar spet hotel izmuzniti iz hiše, toda žolna ga je čakala tudi pri zadnjih vratih.

Lovec je pomislil: »Počakal bom do sončnega vzhoda.«

Medtem je želva pregrizla vse pasove, razen enega. Zobje so ji že skoraj izpadli, usta so bila vsa krvava. Ko je sonce vzhlo, je prišla žolna naznanit, da se bliža lovec.

Gazela je z vsemi močmi pretrgala zadnji pas in zbežala v goščavo.

Ko se je lovec približal, ni bilo plena nikjer. Žolna se mu je z drevesa posmehovala.

vala, toda želva je ležala vsa izmučena na tleh. Lovec je ves jezen vtaknil želvo v torbo in torbo obesil na vejo.

Gazela je bila v skrbeh za svoji prijateljici. Vrnila se je do lovca in videla kaj se je zgodilo z želvo.

»Moram zvabiti lovca porč od tega kraja,« je pomislila.

Pokazala se je torej lovcu in ta ji je začel slediti. Zvabila ga je tako v goščavo, kjer je izgubil sled. Gazela pa se je po drugi poti vrnila k jezeru, snela z rogovi torbo z veje in tako rešila želvo.

Potem so se prijateljice preselile iz tistega kraja v mirnejšega in so še dolgo v slogi živle.

Bogati hrček

Na nekem velikem in bogatem žitnem polju si je zgradil hrček svoj domek. Globoko pod zemljo je skopal hodnike, razsežne kašče in prostrane dvorane, da bi bilo v njih prostora za vse hrčke na polju. Njegov dom je bil velik kot kraljevski dvor, čeprav je živel povsem sam in ni sprejemal obiskov.

Bil pa je to silno marljiv hrček, ki ni poznal počitka in zabave. Ni maral za sosede, ni hodil v svate in ni kregal mladicev, ki so se učili nabirati žito. Sam samcat je hodil po polju in nabiral zrnca od zore do mraka, često pa tudi od mraka do zore. Ko je bil njegov domek poln žita, si je skopal nove kašče in vanje vsipal zlata zrnca.

Sosedje so se mu smejali, a skrivaj so bili polni zavisti, kajti nihče ni bil tako bogat. Zato so imeli zle besede na ustih, kadarkoli so ga videli.

»Hrček, domek ti gori!«
»Hrček, žito ti je segnalo!«
»Hrček, miši ti bodo požrle pšenico!«
so kričali in se mu posmehovali.

Toda hrček se ni menil zanje. Prav dobro je vedel, da sosede razjeda zavist in da je njegovo žito varno spravljeno v

kaščah. Vsak večer ga je gledal in otipaval, kar ga je navdajalo z neskončnim veseljem in zadovoljstvom.

»Bogat sem kot malokdo!« je mrmral in se hihital. »Vendar je to še premalo! Kako bi postal še bogatejši?«

Delal je še s podvojenimi močmi in skrajda ni več spal. V njegovih kaščah je bilo za čuda veliko žita, vendar ni miroval.

»Kako bi postal še bogatejši?« je premišljeval vsak večer, ko je ogledoval svoje neizmerne zaloge. Pa se je domislil: »Ako bom manj jedel, bo v kaščah več žita! Vsak dan bom pojedel zrnca manj. V trebuhu se to ne bo poznalo, medtem ko bodo kašče bogatejše. Kar pojem tako ali tako uničim, kajti trebuh ne vrača zrnca,«

ki bi v kaščah ostala cela in nedotaknjena. Kako, da se nisem tega prej domislil!

Tako je tudi storil. Ko se je zvečer vrnil s polja, je zamrmral: »Kakšna škoda je jesti! Prav nič nisem lačen, čeprav sem pojedel zrnca manj.« Naslednjega dne je pojedel dve zrnca manj, nato tri, štiri... Čez teden dni je postal suh in koščen, vendar je zadovoljno mrmral: »Kakšna škoda je jesti. Lakota ni tako huda, da bi

Bratec in URA

Prišel bratec, mali Jure, do očetove je ure.
Ura nova je in zlata in ima kar dvojna vrata.
Joj, to pa je res lepo!
Ko nastavi jo na uho, uho kakor da je gluho.
Sliši samo: Tika-teka!
Bratec misli: hoče mleka.
Joj, kako pa to bi šlo?
S sladkim mlekom jo zalije, ura pije, pije, pije.
Bratec misli: Ej, je zvita, zdaj molči, ko je že sita, ni iz nje ne bev ne mev!
Pisker prime in naloka tudi sam se tega soka.
Zdaj molčita kar oba.
A ko oče bo doma, bo naš Jurček mašo pel.

Sonce in mavrica

Nekoč, po dežju, se je sonce ozrlo in zagledalo sedembarvno mavrico. Kdor jo je zagledal, vsak jo je vzljubil. Mavrica je bila zelo ponosna na to, da so jo imeli za lepšo od sonca. Te stvari je slišalo tudi sonce in si je mislilo: »Ti si lepa, to je resnica. Toda ali veš, da brez mene tudi tebe ne bi bilo? A mavrica se je še naprej smejala in še bolj hvalila. Tedaj se je sonce ujezilo in se skrilo za oblak, in mavrice ni bilo več.«

UGANKA

Malo podrgneš,
brž se užge,
a stvarca je
za spretne roke.

(Vžigalica)

Zanimiva živalska tekma

Srečala sta se rak in lisica. Zvitorepka ga je porogljivo nagovorila:

»Pozdravljeni gospod rak! Vi pa res počasi hodite! Kakor vidim, vam gre nazaj bolj kakor naprej. Ali bi mi hoteli zaupati, v kolikem času prehodite ta travnik naprej in nazaj?«

»O, tetka lisička, premalo me poznate! Moje noge so lahke in tečem celo hitreje kot lisice. Predlagam vam tekmovanje in kdor izgubi, plača zlat dukat.«

»Meni je to prav všeč,« reče lisica. »Ali bova tekla od tu do mesta ali iz mesta nazaj?«

»To je predaletč za preizkušnjo. Dovolj bo en kilometer. Jaz vam bom dal seveda prednost, če pa na to ne pristanete, potem sploh ne tekmujem,« se moško odredil rak.

Lisica ga hitro vpraša: »Za koliko me boste torej spustili naprej?«

»Samo za našo dolžino,« odvrne rak.

»Pristanem!« reče zadovoljno lisica zvitorepka in se obrne, rak pa se s svojimi močnimi škarpami oklene njenega košatega repa. Lisica prešteje do tri ni steče kot še nikoli tako v svojem življenju. Ko prispe na cilj, se obrne in zakliče: »Kje si zdaj, ti neumni, širokoustni rak, kje ste gospod?«

»Vi pa res daleč zaostajate, tetka lisička. Že celo večnost vas čakam tukaj in premišljam, kje ste se toliko zamudili,« se oglasi rak za njenim hrbtom.

»No, vas je pa samo veter lahko tako hitro sem prinesel, se je začudila užaljena in osramočena lisica. Izplačala je raku izgubljeno stavo in odšla z dolgim nosom.

je mudilo zavoljo tega, kar se je godilo tačas doma, ali ker so se znenada sami sebi zasmilili.

»Ni čuda, da se mi tako godi, da me bodo pri belem dnevu okradli, uničili. Tudi ti bi lahko vedel, kje je tvoja streha, tako pa sem sama, s samima dekletoma, nihče se me ne boji. Dokler je še Franci živel — oh-jezus, večna luč naj mu sveti, na tem svetu ni imel nič dobrega...«

Pogledal sem nazaj, hotel sem nekaj povedati, a sem videl, da bi bila vsaka beseda odveč — mati so si na veliko brisali solze s predpasnikom, a tudi mene samega je naglo minilo usmiljenje, ki sem ga tako znenada začutil, da sem hotel biti celo dober z njimi. Preveč je bilo vsega tega ženskega stokanja, ko da ženske sploh nič drugega ne bi znale. Bila sva že pod hramom in že se je tudi oglašil neki povsem neznan moški glas in zaslišal si nekaj podobnega ko »Eha, kobila!«

Ta tuji glas in zatem tuj moški, ki je potiskal pred kobilo in ojesom očitno da z našo klozjo*) naložen voz po dvorišču, kakor da bi obračal po svojem, to je tudi mene pogrelo; komaj komaj sem se zadržal, da nisem planil, komaj komaj sem se prisilil, da sem se postavil na pocje in potem gledal, kako so nekaj našega naložili na voz in zatem, kako mislijo nekaj našega tudi odpeljati; kar olesenel sem.

*) klóžja = kočarsko pohištvo

Mati so tačas že stekli v hišo, že sem začel kričanje in že so tudi pritekli iz hiše.

»Vse, vse nam bo pobrala!« so kričali, se zazirali z usti, odprtimi na stečaj, na voz, ki je bil naložen do polovice, in zatem name, ki se nisem zgani.

»Si pač mislite, da me boste meni nič tebi nič brez vsega odpravili? Ko da sem vam zastoj garala kakor kakšna dekla, a?«

Sestra se je prikazala na pragu s trebušastim lončenim piskrom v pravi, a ga je molela nekam predse, ko da bi kazala na voz. Zagledala me je in glasneje, še bolj kričavo nadaljevala, ko da mora še bolj vpiti, če jo tudi jaz poslušam.

»Ste mislili, da vam bova s Štrafelo za boglonaj spravila hišo pod streho? O, nič ne recite, se bomo že še pomenili, vse do zadnjega dinarja boste plačali...!« Počkala je in rekla, medtem ko je molela zdaj pisker proti meni: »Kulaki!« —ko da bi nas s to besedo vse ozmerjala.

Strašansko sem olesenel; tako olesenel sem dvignil iztegnjeno in prav tako olesenelo roko ter butnil v tisti lonec. Lonec se je obrnil, sestra je zakričala, in zletel ji je iz rok, ko da ga sploh ne bi držala. Priletel je na tla, se na cementu bolj razletel ko raztreščil, izmed črepinj pa se je začela počasi razlezati mast.

»Oh-jezus!« so vzdihnilo mati, ki se jim

je škoda zasmilila, in se do kraja nesrečni zagledali v črepinje in v mast na pocjah.

»Ali bog pomagaj, ljudje!« je rekel tuji voznik pred vozom in nekajkrat zapored odkimal s svojim koničastim pokrivalom.

Sestra je planila na črepinje, toda bolj ko je hotela mast ohraniti skupaj, bolj se je razlezala; nič pravih rok ni imela več, ko da bi ji prsti trepetali.

Nič ne bo rešila, sem si mislil, in neznanско dobro se mi je zdelo. Na vsem lepem sem se zasmejal. Ozrla se je in me divje pogledala, nehote se je na pol zravnala, mast v rokah ji je znova zdrsnila iz rok, črepinja za črepinjo. Zastrmela se je vame, kot da bi me zagledala prvič v življenju in kot da bi ji nekaj ne šlo v glavo, zatem pa se je z istimi povprašujočimi in strašnimi ali užaljenimi očmi ozrla po materi, nazadnje tudi po vozniku; kakšna sta bila ta dva, ne vem, nisem ju pogledal, toda sestra je naslednji trenutek znova planila; zagnala je črepinje, ki so ji ostale v rokah, vame, se hotela zatem še sama zagnati vame, a se je znenada, malo pred menoj na pocjah, ustavila, si zakrila obraz s predpasnikom in hlipajoče zavekala. Jokala je tako, da ji je celo telo trzalo; tako je še nisem videl jokati. Tudi vpila je; kolikor sem lahko razumel, je vpila, kako nas je lahko vse sram, posebno pa še mater. Kaj da delajo z lastno krvjo, kako si tega ne bi nikoli nadejala od lastne ma-

Ivan Potrč:

26

NA KMETIH

Toplečka je takoj prinesla od nekod žganice, ki so jo mati večkrat pogoltnili, pri tem pa povedali, kolikor so pač utegnili, ker se jim je mudilo, kako si je ta prekleta Lizanja poiskala pravi čas, ko njih ni bilo domov od maše in ko sta dekleti odšli k mašam, da je prišla z voznikom, in še neki moški poleg nje; vrag naj jih pozna, gotovo so iz Maribora. »Štrafele ni zraven, pomislite, če ga niso že zaprli, kaj pravite?« In tako so potem, ko ni bilo nikogar pri hramu, začeli nalogati, in to vse od začetka, kakor so hoteli pripovedovati mati.

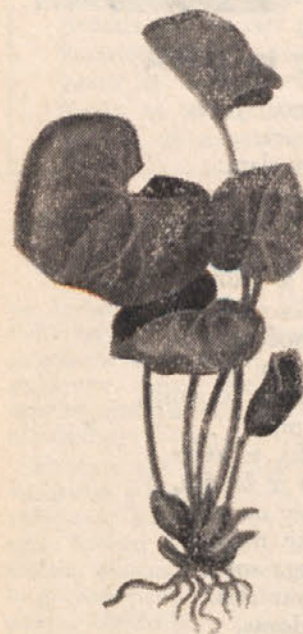
»A meni so ljudje že spotoma povedali, kako se godi doma. Doma se pa selite,« so mi pravili ljudje. Naprosila sem Gečev, ki se je pripeljala mimo od maš, da me je vzela na koleselj, in tako sem potem prišla o pravem času k hramu. Južek, hiti, hiti!

Slišal sem Toplečko, kako je tudi ona pojadikovala — nič drugega mi ni kazalo, ko da sem šel. Nič ni bilo s tihim upanjem, da si bodo mati premislili in odhiteli sami brez mene nazaj, ker se jim

ZA GOSPODINJO IN DOM

Zdravilne rastline

Kopitnik

Nemško se imenuje ta rastlina Haselwurz. Slovensko ime kopitnik je rastlina dobila od tod, ker so listi podobni konjskemu kopitu.

Kopitnik ima zelo dolgo, okroglo, tenko, zverženo, grčavo, močno vejnato ter z mnogimi belkastimi, vlaknatimi koreninami poraslo koreniko, ki je na zunaj rjavkasto zelena, znotraj pa belkasta. Lista sta

pecljata, celoroba, ledvičasta, kosmata, spodaj rdečkasta, zgoraj medlo svetla in skoraj nasprotna. Med listoma, ki požetna izmed treh kožnatih, jajčastih, rdečkastih luskic, stoji na vsaki vejici precej velik, zunaj rjavkastordeč ali zelenkasto-umazanorjav, znotraj temnordeč, z dlačicami porastel, kimajoč, kratkopeceljat cvet. Njegov obod je razklan na tri do štiri enake krpe, ki končujejo z na znotraj zavahano konico. Plodovi so glavice z mnogimi semeni.

Kopitnik cveti v aprilu in maju. Najraje raste v senčnatih bukovih gozdovih in senčnatih grmih, zlasti po apnenih tleh. Nabiramo vso rastlino s koreninami vred v mesecu avgustu.

Vsa rastlina, če jo mečkamo, diši neprijetno, nekako po kafri ter je grenkega in ostrega okusa. Posebno ostrega okusa so listni peclji in korenika. Okus in vonj pride od hlapnega olja, ki vsebuje asaron ali kopitnikovo kafro ter močno draži sluznice, krči in ohromi žilje in osrednje živčevje.

Ker je strupen in povzroča bruhanje, ga uporabimo predvsem kot sredstvo za povračanje. Zato mu navadno primečamo še drugih zelišč. Včasih so ga uporabljali pri vodenici in so v ta namen priporočali kopitnikovo ali virhovo koreniko kuhati v moštu.

Tudi danes ga še rabijo bodisi kot čaj ali kot prašek pri obolenju jeter, rumenici, vodenici, dalje pri slabi prebavi, pri zaprtju, celo pri glavobolu, angini, naduhi itd. Prašek pa pravijo, da zdravi nahod. V ta namen zdrobe liste v prah in ga njuhajo.

Zastrupljenje se javlja v povračanju, driski, veliki slabosti, nakar more slediti tudi smrt. Skrbni predvsem, da se odstrani strup iz želodca. V ta namen dal bolniku sredstva, ki povzročajo povračanje ali ki odvajajo, pa tudi sredstva za potenje.

tere in od lastnega brata — nič več ni grozila.

Mati so se, ko da bi jih Lizin obup opogumil, zagnali na voz, spustili prase iz zaboja, prevrnili kuhinjsko mizo z voza ter začeli brskati po senu. Odkrili so neke lonce in kuhalnice. Znova je nastalo vpitje. Obrnil sem se in odšel v hlev; vsega tega nisem hotel več gledati. Tam sem sedel na jasli med krave, ki so se mi odmaknile — „Živina me skoraj ne pozna več.“ me je spreletelo. „domov bo treba!“ — in tako sem čakal, da bo prepir končal. Končalo se je kmalu, a tako, kolikor sem lahko ujel, da so ji mati zmetali iz hrama neke reči, pri tem pa vpili.

»To si odnesi, to! Nakradenega ni bilo nikoli niti za troho pod našo pošteno streho, hvala bogu, da tega tudi ne bo več. Jaz sem morala delati, če smo hoteli živeti, tvoj steklač pa je mislil, da se dá od postavljanja in od kraje živeti. Uh, nesrečna deklina!« Počakali so, a se znova spomnili na nekaj. »Pa tiste nočne omariče si odvleci, da ne bom več gledala tega pri hiši!«

Vse to je bila kložia, ki jo je Štrafela koj po ognju privlekel od nekod, najbrž od kakih pobežlih ali izgnanih Nemcev; nisem se zmenil, od kod; meni samemu se je zdelo dobro, da gre ta reč od hrama, samo v sramoto nam je bila, kmečki nismo za takšno.

Zaslišal sem, da me je Lizika poklicala

Nekdaj si nobena gospodinja ni mogla predstavljati pranja brez pepela. V pepelovem lugu postane perilo res lepo belo. Lug lesnega pepela ni dober samo za pranje, temveč je odlično sredstvo za čiščenje kovinastih predmetov. Predmeti iz cinka postanejo kot novi, če jih poribamo z vrelin pepelovim lugom in potem zdrgnemo z drobnim kositrnim peskom.

Poleg tega pa je pepel še odlično sredstvo za rahljanje zemlje na vrtovih, ker hkrati uničuje tudi poljski mrčes.

Koristno uporabljamo pepel tudi za čiščenje svetle plošče pri štedilniku. To delamo na ta način, da namočimo vlažno krpo v pepel od oglja in z njo drgnemo ploščo. Nato jo dobro obrišemo in še enkrat zdrgnemo s suhim pepelom. Na ta način dosežemo lep blesk našega štedilnika.

Nekaj o pranju perlona in everglas-tkanine

Kadar kupujemo nylon, perlon ali everglas-tkanine, le malokatera od nas ve, kako je treba z njimi ravnati. Ker omenjeno blago zahteva zaradi svojih posebnih kvalitet tudi posedno nego, ne bo odveč nekaj nasvetov, da bomo vedele, kako jih je treba prati, šivati in likati.

Pri šivanju uporabljamo vedno le fin, tanek in ne preoster sukanec, kakor tudi temu ustrezno tanko strojno iglo. Šivati moramo enakomerno in blaga ne raztegovati. Te vrste blaga tudi ne prenesejo

Nekateri uporabljajo pepel tudi za konserviranje. V presejan in hladen pepel zagebejo paradižnike, jajca, hruške in drugo in tako ostane zelenjava še dolgo časa sveža ter obdrži vso hranilno vrednost.

Pepel je poleg vsega naštetega še zelo priporočljivo sredstvo za čiščenje ovratnikov pri moških oblekah, plaščih in podobno, ki je sicer zelo zamudno opravilo. V ta namen si pripravite pepelovo vodo in sicer takole: v posodo denemo pet žlic presejanega pepela (seveda samo lesnega), na katerega polijemo 1 liter mrzle vode. To pustimo čez noč stati. Naslednji dan precedimo in s precejenim očistimo ovratnike, katere nato še splaknemo s čisto vodo. Čudile se boste, kako hitro bodo izginili vsi madeži. Če vam ostane še kaj tekočine, jo lahko shranite v steklenici, da imate tako vodo za čiščenje pripravljeno za drugič.

izdelave ali kombinacije z drugimi vrstami blaga, ker se pri pranju vsako blago drugače skrči. Za pranje vzamemo mrzlo ali mlačno vodo. Mila ne smemo uporabljati direktno. Najboljše je fino toaletno ali otroško milo, naribano ali raztopljeno v posodi z mrzlo ali mlačno vodo. Šele ko es popolnoma raztopi, ga denemo v vodo za pranje in jo spenimo kakor »Lux«. Namesto mila smemo uporabljati tudi šampon za umivanje las. Tkanine ne mencamo, temveč samo stiskamo, nato pa

dobro splaknemo v mrzli vodi. Sušimo na obežalniku in oblačila že tedaj izravnamo, da se izognemo likanju. Če pa že moramo likati, potem denemo na likalno desko frotir-brisačo, da se vtisnjeni vzorec na gladki podlagi ne bi razvlekel. Likalnik naj bo mlačen.

Prednost perlona in everglasev je kljub pazljivi negi, ki jo zahtevajo, v tem, da se ne krčijo, ne raztegajo in so v splošnem mnogo manj občutljivi od drugih tkanin.

Kako se obvarujemo moljev?

Najvažnejše pri obrambi pred molji je snaga. Nekajkrat na leto je treba vse obleke prezračiti, jih skrtati in očistiti vseh madežev. Dobro je tudi vse obleke razobesiti na soncu, kajti molji ničesar bolj težko ne prenašajo kot sončne žarke in preprih. Medtem ko se obleke tako dobro zračijo, očistimo omaro, obrišemo prah in potresemo s kakim sredstvom proti moljem.

Obleke pa temeljito stresimo, skrtamo in tiste, ki jih poleti ne nosimo, zavijmo v papir, potresemo vmes z naftalinom in nato spravimo v čisto omaro.

Molji, ki jih vidimo letati po stanovanju, niso nevarni. To so samci, ki se za obleke ne zmenijo. Pač pa so samice s prostim očesom nevidne in se zato lahko zvržejo skozi vsako, tudi najmanjšo špranjico, zležejo jajčeca, iz katerih se nato razvijejo požrešne gosenice. Ena sama samica lahko zleže 500 tisoč jajčec. Le-ti pa lahko v enem letu pojedjo 50 kilogramov volne. Zmotno je seveda mišljenje, da molji jedo samo volno. Požrešneži se lotijo tudi nevolnenih vlaken.

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Kako ravnamo pri obolenju trebušne slinavke

Glavni vzrok obolenja trebušne slinavke so obolenja žolčnih vodov, pomanjkanje želodčne kisline, kronični alkoholizem, poapnenje ožilja i. pd.

Procesi, ki se vršijo v trebušni slinavki, preprečujejo izločanje potrebnih sokov in se zaradi tega v presnavljanju pojavijo razne motnje. Najčešče je prizadeta prebava masti in bolnik zaradi tega pogosto občutno shujša. To bolezen zdravimo z dieto in sredstvi, kot na primer Pankreon, Pankreotan itd., ki z njimi skušamo nadomestiti tiste snovi, ki jih v organizmu primanjkuje zaradi zmanjšane izločanja trebušne slinavke.

Prehrana naj sestoji predvsem iz živalskih beljakovin, mleka, sira, jajc in ogljikovih hidratov, kot na primer sladkor, močnate jedi, riž, kosmiči, krompir in tako dalje. Od mesa je priporočljivo mlado in nemastno meso (teletina, kuretnina in nemastno ribje meso). Najbolj se je ogi-

bati svinjske masti. Predvsem pa se svetuje uživanje samo rastlinskih masti, to so razna olja (buče, orehi, sončnice i. pd.). Razen tega je priporočljivo uživanje čim več sadnih sokov, kakor sadje, zelenjavo v kašasti obliki itd.

Seveda je treba dieto vedno prilagoditi

Kaj je vzrok krčev v mečih?

Krči mišičevja v mečih se lahko pojavljajo pri popolnoma zdravih ljudeh v zvezi z določenimi gibi. Pojavijo pa se lahko tudi po močnem potenju, hudih driskah, po preveliki uporabi injekcij za odstranitev vode iz telesa, skratka takrat, kadar je organizem izsušen zaradi hudih izgub vode. Krče mišičevja v mečih lahko povzročajo tudi številne druge bolezni, kakor recimo obolenje na ledvicah, zastrup-

osebni potrebam posameznika. Gledati je treba na zadostno kalorično vrednost in pa na vitaminsko vsebino. Na vsak način je treba paziti na redno odvajanje in v ta namen je treba večkrat piti grenko sol (po eno žlico v topli vodi na tešče). Velike važnosti je seveda tudi zdravljenje morebitne bolezni žolčnika, želodca in podobno, če so le-ti vzrok obolenja trebušne slinavke.

ljenje v nosečnosti, zastrupljenje s svinčom, arzenom, alkoholom, vnetje živcev, sladkorna bolezen i. pd. Kaj pa lahko storimo, da krče preprečimo? Priporočljivo je naslednje: Pred spanjem popijte 1 do 2 kozarca vode, pijte mnogo mineralne vode, jejte čim manj mesa in skrbite, da boste imeli noge vedno na toplem. Ako krči v 14 dneh ne ponehajo, je treba iskati zdravniško pomoč.

— dà, ona je bila! — že je bila tudi v hlevu, pred mano, in slišal sem jo — gledal sem v tla, na nàstelj — kako je rekla, plaho, ko da bi se vnaprej bala, da jo bom zavrnil!

»Južek, vžigalnik sem ti prinesla. Štrafela ima še enega, ná!«

Nisem se zganil, ona pa je pristopila in mi ga potisnila v žep na suknjiču. In čakal sem, da bo do konca povedala, po kaj je prišla.

»Zavoljo prasca bi ti rekla.« je začela, »če bi nama ga vseeno dali. Saj imate še tri. Nekaj sem tudi jaz pomagala pri hramu.«

Zadrževala se je, da ni zajokala.

»Južek? Tudi tebi se bo lahko kdaj hudo godilo...«

Dà, bilo je očitno, da ne veruje v Štrafelo in ne v njegovo proletarstvo — da ne bi rada podrla vseh plotov do domačega hrama! Eh — tiho zadovoljstvo me je spreletelo!

Čakala je na odgovor. Dà, pravzaprav sem bil gospodar na domačiji zdaj jaz in ta gospodar v meni se je zatem obregnil:

»Kaj me briga prasec!«

Sestra Lizika je to razumela in tako sta potem z voznikom vlovila izpuščenega prasca nekje v listnjaku in ga med cviljenjem zanesla v zaboj. Gospodar v meni ji je potem tudi odgovoril v slovo, ko je že sedela ob vozniku:

»Ali ti je treba, da se ti bo hudo godilo?«

Zavekala je, zatulila, jaz pa sem poiskal vžigalnik v žepu in prijelo me je, da bi ga zagnal za njo, vendar tega nisem storil, ne zato, ker bi se mi zasmilila — nič mi ni bilo do nje — toda nekaj v meni je bilo, kar me je zadržalo; hvala bogu, da me je: nikdar ni dobro storiti vse, kar se ti zdi. Naj gre, naj se ne prikaže več! sem si mislil, končno tudi srečen, da smo se rešili Lizike, še bolj pa srečen, da ne bo več Štrafele, tega Štrafele, ki je lahko v takih časih postal na lepem nevaren domačiji, ne samo naši, prav tako vsem drugim domačijam — nič nisi vedel, kaj je bil tak Štrafela še zmožen storiti! Hudiča, za grunte je šlo, zato je bilo že bolje, da takšnega steklača ni bilo več na Gomili — vrag še po tistem prascu, čeprav bi šla polovica kože z njim! Maličko me je skoraj strašilo, da se bo še kdaj vrnil, da bo začel znova rogoviliti, doma in po Gomili — tole zavoljo gruntov je bilo najbolj neumno! — ali zaenkrat je Lizika klozjo odpeljala. Lahko sem začel misliti na oba grunta, na domačijo in na Toplekovo; kar na lepem mi je oboje ležalo pred nogami.

Prišli so mati na pocje, kjer sem stal, in rekli:

»Ne bi ostal doma?«

Prižgal sem si cigareto, rekel pa nič.

»Naj si vzame Toplečka hlapca.«

Vlekel sem cigareto in spuščal dime; znova nisem nič rekel.

»Kaj bi jim bil za hlapca? Sama ne morem več. Če ne bo drugače, če nočete drugače, pa naj se katera omoži.«

Bili so jezni in užaljeni, zbalji so se zame, vabili so me nazaj, na domačijo.

A jaz sem se po vsem tem ta dan lahko napil — pil sem doma, mati so mi nosili pijače kakor gospodarju; pil sem pri Toplečki popoldne, zvečer pa sem se na mrtvo napil pri Ploju, kjer je cela krčma slavila odhodnico za Štrafelo. Neka revolucija na Gomili je bila končana.

»Ej, Toplečka, zdaj se bo živelo! Kaj naju briga svet! Pridi, deklina, objemi me!«

Večeri so postajali hladnejši in hladnejši, kar prijalo je, stisniti se k ženski. Navadil sem se nanjo, komaj komaj sem čakal večerov, da je Tunika odcoklala po stopnicah v hiško in da sem se lahko zrinil k Toplečki v posteljo — da sem znova in znova kakor prvič začutil, kako se je kot po navadi odmaknila in položila krepko levico na vzglavnik, da sem legel nanjo in da sem začutil, kako me je s silo — tudi ona je čakala name! — potegnila k sebi. Dà, navadila sva se drug na drugega in tako so se nekoč po vseh svetih začele noči, ko se skorajda nisva zmenila za nič več na svetu...

(Se nadaljuje)

Da bomo imeli dovolj dobre silaže

Kmalu bomo pričeli z jesenskim siliranjem zelene krme. Silose smo že očistili in preplekali s silolakom. Sedaj je naša glavna skrb, da bomo pripravili kar največ silaže in s tem obdržali tudi čez zimo sedanjo rejenost živine in molznost krav. Je vendar siliranje način konzerviranja krme, pri katerem so izgube na hranilih krme najmanjše.

Da bo dovolj silaže in da bo ta po okusu in hranljivosti dobra, se držimo naslednjih pravil:

Na travnike, kjer smo otavo že pokosili, dajmo hitro še nekaj nitramonkala. Isto napravimo tudi pri strniščnih krmnih rastlinah. Tako bomo pridelek zelene krme za siliranje povečali in nadoknabili tisto, za kolikor manj pridelka nam bo dala koruza vsled hladnega poletja. Siliramo lahko vsakovrstno zeleno krmo in nikakor ne samo zelene kornuže, kakor to še večinoma mislimo. Najboljšo silažo dobimo v betonskih silosih. Tudi v pomnožnih silosih dosežemo dobro silažo, če zelenje dobro tlačimo in silose neprodušno zadamo.

Ne silirajmo popolnoma sveže krme, pustimo jo raje malo oveneti. S tem bomo okusnost silaže izboljšali. Silirajmo zrezano krmo, ker tako lažje tlačimo in pokladamo živini. Ne zanemarjamo in podcenjujmo pomena tlačenja. Silaža nikoli ni preveč stlačena. Pomanjkanje ljudi ne sme biti vzrok, da bi pri polnjenju silosov slabo tlačili. Ko smo z rezanjem pri kraju, silažo takoj pokrijmo in jo otežimo z debelo plastjo zrezane slame ali plev in ilovice. Čim debelejša je plast ilovice, tem

bolj stisnemo zrak iz silaže in tem boljša bo. Ilovico večkrat polijmo z vodo in zamažimo razpoke, ki bodo nastajale pri izsuševanju ilovice.

Če smo silažo kratko zrezali, dobro stlačili in neprodušno pokrili, ni nobene nevarnosti, da bi se nam pri kisanju skvarila, tudi če smo silirali izrečno zeleno krmo (mlado travo, detelje, strniščne krmne mešanice). Kdor pa se le boji, da bi

se taka silaža skvarila, naj pri siliranju dodaja melaso ali druge pripravke (silosol).

Napravimo kar največ silaže. Vse kar je še zelenega, spravimo v silos. Živini namreč pozimi nikoli ne moremo dati preveč silaže. Tudi 30 kg na dan in glavo živini ne škoduje, dodajati pa ji moramo krmno apno ali podobno mineralno krmno. *Miha pod goro*

Posvetimo oskrbi in rabi bikov več pažnje

Kljub umetnemu osemenjevanju in z zakonom urejeni posplošeni uporabi bolj-ših bikov, ki se lahko izkažejo s podatki o poreklu (pokolenju), se v mnogih naših predvsem industrijskih in gozdnih krajih Roža uporabi in oskrbi bikov posveča vse premalo pažnje. V povečani borbi za gospodarski obstoj in v skrbi za raznimi stranskimi zaslužki prečestokrat pozablamo, da je bik polovica črede, da je od bika odvisna polovična velikost, teža in koristnost (izkoriščenje krme, mlečnost itd.) bodočega teleta, bodočega živinčeta.

Tudi pri nas doma redijo občinskega bika. Celo bolj majhne postave je in komaj poldrugo leto je star. Pa že menijo posamezni rejci krav in telic iz sosesčine, da bo skoraj pretežak za njihove plemenske živali. Taka in podobna je naša podeželska govedoreja še v mnogih zaostalih predelih dežele! Premale, premlade telice pripuščamo k oploditvi. Zato je tudi najmlajši bik čestokrat že pretežak. Zgodnje

pripuščanje povzroča dvojno ali trojno škodo. Premlade telice zaostanejo za vedno v rasti, dajejo pozneje manj mleka, težko teletijo in rodijo majhna teleta. Tako majhna teleta, zopet prezgodaj pripuščena, dajo še manjši zarod in če se taka plemenska reja (ki je še v mnogih naših občinah običajna!) od rodu do rodu ponavlja, pridemo do stalno manjše in zaostalejša ter degenerirane živine. Zato pa se ni čuditi, da obstoja v mnogih krajih naravna potreba po osveženju krvi potom uvažanja plemenjakov iz severnih delov dežele.

Marsikje je še tako, da je ljudem bik tem ljubši, čim mlajši in manjši je. Kdaj bomo tako daleč v naši živinoreji, da se bomo živo zavedali, da daje bik najboljše potomstvo v starosti med 3. in 6. letom, da je praviloma začetni bika uporabljati šele v starosti poldruga leta. Na mlade bika v letu tudi ne sme priti več kot 50 do 80 ženskih živali.

Mlade bika je treba pravočasno ločiti (predvsem na paši in v tekalšču) od telic in krav, da preprečimo prezgodnjo plemensko izrabljanje plemenjaka.

Ta ločitev ne sme obstojati v tem, da bika zapremo stalno v hlev, kajti tudi plemenjaku je potrebno, da se vsak dan preigiblje. Damo ga zato poleti v posebno ločeno pašo (kar predstavlja najcenejši način rejel!), pozimi pa v tekalšču. Tudi za lahko vpriganje ga moremo priučiti.

V hlevu je boljše, da bik ni privezan na verigo in da ga damo neprivezanega v prostoren koč, kjer največ hodimo mimo, da se žival navadi na ljudi. Naravno pa to ne sme voditi do tega, da bi vsak mimoidoči bika dražil. To napravi žival hudobno. Ravno tako napravi žival hudobno nepotrebno udarjanje ali pojanje s psi. Z bikom moramo ravnati previdno in z ljubeznijo.

Prebohotno krmljenje bika prezgodaj zdebela in ga napravi prezgodaj za plem nesposobnega. Pogostejše plemensko rabljene mlade bikce moramo vendar preskrbeti z beljakovinsko krepko krmo.

Pri oskrbi bika moramo posebno pažnjo polagati na nego parkljev. Pretežno starejše bika zaradi tega ne moremo z uspehom rabiti za mlajše krave in telice, ker smo pri teh bikih pozabili na oskrbovanje parkljev in so se zato z vso težo oprli na majhno kravico ali telico, mesto na noge, ki so jih vsled zanemarjenih parkljev premočno bolele. *Vernik*

Jzpiti v kmetijstvu

Urad za vajiško in strokovno izobrazbo v kmetijstvu in gozdarstvu je na osnovi zakona o poklicni izobrazbi v kmetijstvu in gozdarstvu (o čemer smo pisali v zadnji številki) že pričel s svojim delom. Na nedavni seji sosveta tega urada so poročali, da se v vajiškem razmerju nahaja že 782 fantov in deklet. Na domačih posestvih dela kot vajenec v smislu zakona 485 fantov in deklet. Ostali se vadijo za svoj poklic na priznanih učnih kmetijskih obratih.

Doslej je izpitna komisija podelila poklicne nazive že 270 osebam, ki so položile ustrezne izpite. Med temi je 80 pomočnikov, 119 pomočnic, 168 strokovnih delavcev in tri gospodinje. V jeseni pa bodo nadaljnji izpiti. Prijave k izpitu je treba predložiti do 31. avgusta t. l., in sicer prijave k pomočniškim izpitom pri pristojni okrajni kmečki zbornici, prijave k izpitu za strokovne delavce, mojstre, gospodarje in gospodinje pa neposredno pri uradu za vajiško in strokovno izobrazbo kmetijske zbornice, Celovec, Mu-

seumgasse 5. Vajenci morajo k prijavi priložiti še življenjepis, vajiško spričevalo, dnevnik in knjigo dela, ostali kandidati pa življenjepis, šolska spričevala, potrdila o obiskanih tečajih in dokaze za svoje praktično delo.

Po prehodnih določilih zakona o poklicni izobrazbi v kmetijstvu in gozdarstvu se lahko tudi prijavijo:

k izpitu za pomočnike in pomočnice vse osebe, ki so končale ljudsko šolo in ki morejo dokazati, da so delale vsaj 5 let v kmetijstvu, kmetijskem gospodinjstvu in gozdarstvu ali 6 let v sadjarstvu, mlekarstvu ali vrtnarstvu;

k izpitu za strokovne delavce osebe, ki dokažejo, da so vsaj 8 let delale v kmetijstvu in gozdarstvu;

k izpitu za gospodarje in gospodinje osebe, ki dokažejo v zadnjih 20 letih vsaj 12-letno kmetijsko prakso in ki so v tej dobi bile vsaj 3 leta gospodar ali gospodinja;

k izpitu za lesnega mojstra osebe, ki so

PRAVNE ZADEVE

V PRIMERIH

Sprehodi po sodnijskih sobah

Ker smo že zadnjič bili v tej sobi pri neki kazenski obravnavi, že poznamo sodnika, ki precej hitro razpravlja. Danes je zopet začel z obravnavo neke nove zadeve. Zagovarjati se je moral logar Petrič in sicer zaradi izsiljevanja. Takole se je zagovarjal: »Kmet Modrič mi je pri neki kupčiji ostal dolžan sto šilingov, ker pa še ni poravnal in tudi na noben način ne če plačati, vedno le trdi, da je vse v redu poravnal.« »Modrič, je to res?« vpraša sodnik Modriča, ki pritrdi. »No, Petrič, in kako ste mu vi, grozili?« vpraša nato sodnik Petriča. »Kaj bom grozil. Nekoč sva se z Modričem zaradi tega dolga zopet prepirala, pa sem mu rekel, da mi je preneumno zaradi teh sto šilingov hoditi na sodnijo. Ne spominjam pa se, da bi mu s čimerkoli grozil.«

»Bomo videli,« reče sodnik in zasliši prvo prič, Modričevo dekle: »Ali ste bili kdaj zraven, ko sta se vaš gospodar Modrič in logar Petrič prepirala?« Dekla je takoj začela in vse natanko opisala, kje je stala, kaj je delala in kaj vse je slišala, ko sta se pred tremi tedni oba moža prepirala. »Zaradi sto šilingov sta se prepirala, logar goni vedno isto lajno. Logar je na koncu prepira rekel, da ne bo šel na sodnijo, pač pa bo rajši naznanil Modričevega sina na sodnijo, ker je le-ta srne lovil na past. Rekel je, da se je sin sicer enkrat izmazal, da pa se drugič ne bo več. Preden je logar odšel, je rekel, da bi bilo boljše, da gospodar plača sto šilingov,« je še dalje pripovedovala Modričeva dekla.

Sodnik reče dekli: »Pa še to povejte, ali je gospodarjev sin rad hodil po gozdu?« »Kaj, naš Tevžej, da bi se po gozdu sprehajal? Če nima posebnega posla, samo v knjigah tiči. Takrat, ko so našli pasti, pa je bil za štirinajst dni daleč od tu proč, pri stricu na počitnicah, tega vprašajte, jaz se brigam za krave, ne pa za srne!«

Smehljaje pokliče sodnik še Modričevo ženo, ki je bila tudi navzoča, ko sta se oba možaka prepirala. Potrdila je trditev dekla. Ko tudi Modrič isto pripoveduje in na koncu še pristavi, da je takoj sam šel na sodnijo in predlagal, naj pokličejo logarja in naj tožijo sina ali logarja. Sodnik je ugotovil iz spisov, da se je izkazala svoječasna preiskava proti Modričevemu sinu kot zamenjava in pomota in da tudi sedaj Petrič ni vedel kaj novega povedati. Tudi na vse to je Petrič še vedno trdil, da mu Modrič dolguje sto šilingov in da je z zadevo o sinu Modriča hotel samo ustrahovati, da ne bi bil tako trmast.

Izid razprave je bil takšen, da je bil Petrič obsojen zaradi izsiljevanja, ker je Modriču grozil samo zato, da bi dosegel svoje plačilo. Obsojen je bil ne glede na to, ali mu Modrič kaj dolguje ali ne. Dobil je sicer najmilejšo kazen, ki pa je kljub temu dovolj visoka, namreč dva meseca ječe.

Na pripombo, da ima pravico do pri- tožbe, je Petrič zavpil: »Saj se tudi bom!«

Naslednji slučaj je bil hitro končan. Obtoženec ni prišel k obravnavi, dasi je bilo vabilo izkazano. Sodnik je razpravljal kljub odsotnosti obtoženca. Iz spisov je ugotovil vse na kratko, ker so bile priče že prej zaslišane. Zaradi poti sta se prepirala Prežih in Vrtinc. Pri nekem prepiru je Vrtinc Prežihu zagrozil, da se bo maščeval, če bo Prežih še nadalje uporabljat pot. Vrtinc se je maščeval na ta način, da je izpustil Prežihovo živino iz pašnika, ki je napravila na polju precejšnjo škodo. Neka krava se je celo zapletla v bodečo žico in se težko poškodovala. Skupna škoda je bila ocenjena na 1500 šilingov. Toženi Vrtinc se je izgovarjal na razburjenost in na svojo pravico glede poti. Zaradi zlobnega poškodovanja tuje lastnine in razmeroma visoke škode, ki jo je moral Vrtinc predvidevati, je bil obsojen na šest tednov ječe, poleg tega pa mora plačati še vso nastalo škodo.

delale vsaj 12 let v gozdarstvu ter bile med tem vsaj 3 leta lesni mojster.

Prav bi bilo, da bi se vsakdo, kdor izpolni te pogoje, prijavil k izpitu in si po prestatem izpitu pridobil potrebni poklicni naziv.

Resen opomin staršem in kmečki mladini

Trdnost naših kmetij je resno vprašanje. Naš kmetovalec mora z večjimi donosi na njivah in travnikih ter pri kravah in prašičih povečati količino prodanih pridelkov in znižati stroške dela. Brez kmetijske šole tega ne bo v stanju. Nobena kmetija ne bo propadla zaradi tega, ker bo šel bodoči gospodar dve zimi v kmetijsko šolo. Prej ali slej pa bo v nevarnosti vsaka kmetija, katere gospodar ne bo absolvent kmetijske šole.

Imejmo to pred očmi in ne oklevajmo dolgo, če je sin dosegel starost 17 let. Prijavimo ga takoj za obisk kmetijske šole v Podravljah in omogočimo, da bo še letos sprejet na šolo.

„Vino-Koper“

KOPER — SLOVENIJA — JUGOSLAVIJA

Dobavlja vina iz Slovenskega Primorja in to:

- MALVAZIJA
- KABERNET
- BORGONJA
- REFOŠKO
- MOŠKAT
- MERLOT
- BARBERA

in desertna vina

- MALVAZIJA SLADKA
- MIŠTELA

Dunajski mednarodni velesejem

od 11. do 18. septembra 1955

Moda, luksuz, gospodinjstvo, dnevna uporaba — tehnika, stroji, orodje — Kmetijska in gozdarska razstava; posebna razstava: »Kmet, ohrani tvojo zemljo zdravo in dvigaj donose!« — Živinska razstava: konji, govedo, ovce (poskušnja ovčjega mesa) — Razstava kmetijskih strojev s predvajanjem — hranila in nasladi, vinska poskušnja — razstava »Tehnika v gospodinjstvu« — iznajditeljska razstava — Posebne razstave: »Ti in tvoje srce«, »Transport in embalaža«

25-odstotni popust pri vožnjah z vlakom in avtobusom — Velesejske izkaznice pri deželnih trgovinskih zbornicah, deželnih in okrajnih kmetijskih zbornicah ter vseh posebej označenih prodajalnicah

Republiška razstava živine v Ljubljani

Odbor za živinorejo pri Glavni zadrugi zvezi Slovenije kot vrhovna živinorejska organizacija Slovenije bo v času od 3. do 11. septembra t. l. priredil na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani republiško razstavo živine. Ta razstava bo pregled dosedanjih uspehov živinorejcev in živinorejskih organizacij Slovenije, hkrati pa bo razstava pokazala tudi smernice dela teh organizacij. Razstavljenih bo 49 konj, predvsem lipicancev in kasačev, 192 glav goveje živine, 109 prašičev, 53 ovac in 311 kokoši.

Ta razstava bo imela tudi poseben propagandni in poučni oddelek, kjer bosta Kmetijski institut in Veterinarski znan-

stveni zavod dajala pregled o svojem delu. Založba Kmečka knjiga pa bo prikazala razvoj slovenskega tiska in propagande o živinoreji.

Istočasno bo v Ljubljani tudi mednarodna vinska razstava.

Žalostne številke

Okoli 800.000 Avstrijcev je bilo v minuli vojni vpoklicanih v nemško vojsko. Od teh se jih preko 300.000 ni več vrnilo na svoje domove in k svojim družinam. Okoli deset odstotkov avstrijskega moškega prebivalstva je padlo ali pa je postalo pohabljen.

ZADRUŽNO TRGOVSKO IN IZVOZNO PODJETJE

„Slovenske Gorice“

nudi namizna vina

sortna vina

buteljčna vina

izvaža odprta in buteljčna vina

posreduje nakup, prodajo in izvoz
vseh vrst vin

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 20.00, 22.00, 24.00.

Sobota, 20. avgust:

8.45 Širni pisani svet: Arabska žena in harem — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 11.00 Dobro razpoloženi dopoldne — 14.35 Pozdrav nate — 17.15 Kakor se vam dopade. Narodna revija — 18.30 Po dolinah in planinah naša pesem se glasi (slov.) — 20.20 Zabavna glasba. Mantovani in njegov orkester.

Nedelja, 21. avgust:

7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 8.00 Kmečka oddaja — 9.00 Pozdrav nate — 11.30 Veselje in zabava za vse ljudi — 14.30 Pozdrav nate — 16.00 Čez hribe in doline — 16.30 Otroški oder — 19.00 Šport od nedelje — 19.45 Mala večerna melodija — 20.10 Toto-rezultati in mednarodni šport.

Ponedeljek, 22. avgust:

9.00 Pozdrav nate — 10.10 Dopoldanski koncert — 12.02 Pestro pomešano — 13.55 Poročila, objave. Komorna glasba (slov.) — 15.45 Operetni koncert — 16.45 Naša kulturna poročila — 17.30 Popoldanski koncert. Igrajo člani grškega filharmoničnega orkestra — 18.45 Za našo vas (slov.).

Torek, 23. avgust:

9.00 Pozdrav nate — 13.55 Poročila, objave. Zdravniški vedež. Zabavne melodije (slov.) — 15.00 Zabavna glasba. Igra Jaro

Schmied in njegovi solisti — 15.30 Francoska glasba — 16.45 Naš kulturni poročevalec — 18.40 Gospodarski komentar — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci.

Sreda, 24. avgust:

9.00 Pozdrav nate — 10.10 Znamenite koncertne overture — 13.55 Poročila, objave. Harmoniko igra Avgust Stanko (slov.) — 15.45 Otroška ura. Za vesele male ljudi — 18.45 Solistična ura. Poje Sonja Draksler, pri klavirju Bojan Adamič (slov.) — 19.15 Dober večer, dragi poslušalci — 20.00 Salzburške slavnostne igre.

Četrtek, 25. avgust:

9.00 Pozdrav nate — 10.10 Glasba za prijatelje šlagerjev — 13.55 Poročila, objave. „Krst“, narodopisna zvočna slika (slov.) — 15.30 Narodna glasba — 16.00 Glasba iz Francije. Igra veliki dunajski radijski orkester — 17.30 Popoldanski koncert — 20.20 Pri nas doma. Odlomki iz javne prireditve v Beljaku.

Petek, 26. avgust:

9.00 Pozdrav nate — 11.00 Simfonični koncert. Dunajski simfoniki — 13.55 Poročila, objave. Od pravljice do pravljice (slov.) — 15.00 Mladina naj potuje. Salzburška vabi — 15.45 Otroška ura — 18.40 Gospodarski komentar — 18.45 Slovenske narodne v prireditvi Bojana Adamiča (slov.).

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00, 22.00.

Sobota, 20. avgust:

6.35 Pred mikrofonom je Gorenjski kvartet in Veseli godci — 7.30 Gospodinjki nasveti — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Turistična oddaja — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.15 Z narodno pesmijo v prijeten delopust — 20.00 120 pisanih minut.

Nedelja, 21. avgust:

8.00 Otroška predstava. Niko Kuret: Zlatorog — 8.30 Slavni solisti vam igrajo priljubljene melodije — 13.00 Pol ure za našo vas — 13.30 Želeli ste — poslušajte! — 15.15 Igra kvartet Jožeta Kampiča — 15.30 Po naši lepi deželi: Srečanje z gobarji in zeliščarji — 16.50 Igramo vam za zabavo in ples — 20.40 Nekaj opernih odlomkov.

Ponedeljek, 22. avgust:

6.35 Pohorski fantje pojo in igrajo — 7.30 Cicibanom — dober dan! — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.40 Slovenske narodne in umetne pesmi pojo „Brdiški fantje“, vmes igra harmoniko Avgust Stanko — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.15 Z našimi solisti in skladatelji — 20.00 Ritmi iz latinske Amerike — 22.15 Domači ansambli v plesnem ritmu.

Torek, 23. avgust:

6.35 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — 7.30 Gospodinjki nasveti — 7.40 Pi-

sani zvoki — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.40 Slovenske narodne igrajo instrumentalni ansambli — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 20.00 Zbori pojo slovenske narodne pesmi.

Sreda, 24. avgust:

6.35 Igrajo štirje flosarji, pojeta Mija in Stane — 7.30 Pisan drobiž za pionirje — 7.45 Igra trio Dorko Škobrne — 13.00 Kmetijski nasveti — 13.10 Z glasbo v dobro voljo — 14.30 Za gospodinje — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Družinski pogovori — 18.10 „Od Triglava do Ohrida“ — Pisan spored pesmi in plesov narodov Jugoslavije.

Četrtek, 25. avgust:

6.35 V pesmi in plesu med narodi Jugoslavije — 7.30 Gospodinjki nasveti — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.30 Modni kotiček — 14.40 Skladbe slovenskih avtorjev poje mariborski komorni zbor — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 16.20 Koncert po željah — 20.00 „Četrtek večer“ domačih pesmi in napevov.

Petek, 26. avgust:

6.35 Lahek spored. Izvaja mariborski pihalni ansambel — 7.30 Cicibanom — dober dan — 13.00 Kmetijski nasveti — 14.40 O športu in športnikih — 15.15 Želeli ste — poslušajte! — 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 18.45 Iz kolektivov za kolektive — 20.30 Tedenski zunanje-politični pregled — 21.00 Oddaja o morju in pomorščakih.